UNIVERSITY OF PITTSBURGH

Darlington Memorial Library

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Pittsburgh Library System

http://www.archive.org/details/nagelatenbriefva00neri

GODSDIENSTIGE EN ZEDEKUNDIGE

MENGELINGEN

BIJEENVERZAMELD

Door J. G. le Sage ten Broek.

VIII^ste STUK.

1825.

Nagelaten Brief

VAN DEN WELEERW. HEER

Carolus Nerinckx,

IN LEVEN

Missionnaris in Kentucky,

AAN ZIJNE

Bloedverwanten en Vrienden

IN

NEDERLAND.

TE 's GRAVENHAGE,

TER DRUKKERIJ VAN DE GEB.S LANGENHUYSEN

ACHTER DE GROOTE KERK, N.o 23.

MDCCCXXV.

VOORREDE.

Ik ben de schatting mijner hulde nog schuldig aan de nagedachtenis van eenen waardigen man, die mij wel met zijne bijzondere vriendschap en briefwisseling heeft willen vereeren. De eerwaardige heer Carolus Nerinckx, *Missionnaris in* Noord-Amerika, *overleden te* S.t Genoveva *in den staat van* Missouri, *op den* 12n *augustus* 1824.

Deze apostolische man verliet België, *zijn vaderland, toen de omwentelingen, die geheel* Europa *geteisterd hebben, ook dat schoon en godvruchtig land geheel van gedaante deden veranderen: hij verkoos eene vrijwillige ballingschap boven de bezoedeling van zijn geweten en vertrok naar* Kentuckij *in* Noord-Amerika, *hetwelk hij bijna* 20 *jaren, door apostolische deugden, opbouwde in het allerheiligst Geloof. Hij en den eerw. heer*

BADIN, die te regt als de stichter des Bisdoms van Kentuckij kan beschouwd worden, hadden met hun beiden een land te bedienen, uitgestrekter dan geheel Frankrijk. Er waren, bij de aankomst van den heer NERINCKX, niet meer dan drie kerken en de Catholijken van dat uitgestrekte land waren in al deszelfs gedeelten verspreid. De heer NERINCKX ondernam de moeijelijkste en gevaarlijkste reizen om alle de verschillende koloniën te bezoeken, om er de heilige geheimen van onzen Godsdienst uit te oefenen in gewone huizen, alle morgens hoorde hij biecht. Zijne onderrigtingen waren eenvoudig doch treffend en bijna altoos vergezeld van overvloedige zegeningen der genade.

Getroffen door de onbetamelijkheid der uitoefening van den Godsdienst in huizen en kamers die tot allerlei gebruik gebezigd wierden, poogde hij alle Catholijken welke hij bezocht, op te wekken tot hulpvaardigheid in het bouwen van kerken, met bijvoeging van het noodige land tot onderhoud der Priesters. God zegende de pogingen van zijnen ijverigen dienaar. Hij verkreeg onderscheidene landhoeven, en tien kerken zijn in Kentuckij aan hem hare bouwing verschuldigd, benevens vijf of zes kapellen in de kloosters der religieuzen, welker stichter hij was en welke hij Vriendinnen van MARIA aan den voet des kruises noemde, en welke kloosters almede aan hem het aanwezen te danken hebben.

Ten einde zijne kerken en kapellen van de benoodigde zaken tot den H. Dienst te voorzien, ondernam hij tweemalen de reis naar Europa; en ook deze pogingen deed de Voorzienigheid op eene zigtbare wijze, boven verwachting, slagen; het nog godvruchtig België *deelde rijkelijk van zijne schatten mede, aan den apostel der arme Amerikaansche Kerk, dien het zich beroemd voortgebragt te hebben.*

Bewonderenswaardig bovenal is de stichting der Vriendinnen van Maria, *die onzen zaligen vriend volgens de getuigenis des Bisschops van* Kentuckij *bij zijne diocesanen in een dierbaar aandenken zal doen blijven. Deze godvruchtige maagden, welke de geregeldheid en gestrengheid der eerste Christenen doen herleven, zijn reeds ten getale van meer dan honderd, in zes verschillende huizen of kloosters verdeeld in verschillende streken des Bisdoms. Deze Nonnen houden scholen en geven in hare huizen jaarlijks aan meer dan 250 arme meisjes eene christelijke opvoeding, en de Missionnarissen zenden gewoonlijk de meisjes welke tot de eerste H. Communie moeten voorbereid worden, tot dat einde naar deze kloosters.*

De heer Nerinckx *die zich zeer eenvoudig kleedde en een gestreng versterven leven leidde, heeft denzelfden geest aan zijne religieuzen ingeboezemd. Hare kleeding en levenswijze duiden de grootste ar-*

moede aan, gelijk mede hare kapellen, die echter op eene zonderlinge wijze geschikt zijn ter bevordering der godsvrucht. De diepe eerbied jegens het allerheiligste Sakrament, welke den eerw. heer NERINCKX *tot een voorbeeld der Priesters maakte, deed hem echter eene soort van eenvoudige pracht ten toon spreiden bij alles wat betrekking heeft tot de H. Offerande, welke, als het mogelijk was, hij dagelijks opdroeg.*

De Bisschop van Kentuckij *schrijft, dat hij nooit een Priester gekend heeft die zoo doordrongen was van eerbied en liefde jegens de allerheiligste Maagd* MARIA, *als den zaligen* NERINCKX. *Ook zijn de nachten van donderdag en vrijdag door de* Vriendinnen van MARIA *bijzonder toegewijd aan de herstelling van den smaad welke de Heer in het grootste geheim zijner liefde door de ondankbaarheid der menschen wordt aangedaan, terwijl zij hare stilzwijgendheid alle half uren onderbreken door een kort gebed aan den* lijdenden JESUS *en zijne* bedrukte Moeder.

In alle kerken welke de heer NERINCKX *bediende, vestigde hij de broederschappen van den* Rozenkrans *en van den* Schapulier *en bijna alle Catholijken, zoo mans en vrouwen als kinderen des Bisdoms, zijn als leden dier broederschappen ingeschreven.*

De eerbied welke de heer NERINCKX *de overledenen toedroeg, deed hem een heilige zorg voor de betamelijkheid der kerkhoven dragen: in het midden derzelve bevond zich een groot kruis met een hek omgeven en aan het hoofdeinde van ieder graf is mede een kruis geplaatst. De regel zijner religieuzen vordert dat zij dagelijks met hare scholieren zich processiewijze naar de graven harer zusters begeven, ten einde er te bidden voor de rust harer zielen. De heer* NERINCKX *had van het Opperhoofd der Kerk groote aflaten verkregen voor alle Missen der overleden die in zijne kloosters zouden gelezen worden, en er ging nooit eene week voorbij, of hij las er tot dat einde.*

Zijne liefde tot de eenzaamheid was zoo groot dat hij nooit iemand, zelfs zijnen Bisschop, niet bezocht, als het niet noodzakelijk was voor de belangen der Missie of zijner Religieuzen.

Een heilige en stichtelijke dood moest natuurlijk op een zoo stichtend en heilig leven volgen: op een zijner moeijelijkste riezen, aan de uitoefening zijner H. Bediening verbonden, kreeg hij de ziekte die een einde aan zijn dierbaar leven maakte. De kolonie zijner Nonnen, die hij naar den Staat van Missouri *gezonden had, en die meer dan* 130 *mijlen van zijne woonplaats verwijderd was, zijnde gaan bezoeken, keerde hij, na eenige dagen*

in het verblijf der heilige maagden te hebben doorgebragt, naar S.t Louis *terug, om zich vandaar weder naar zijne gewone verblijfplaats* Loretto *te begeven. Te* S.t Louis *had hij een gesprek met een Indiaansch opperhoofd, die hem beloofde eenige dochters van zijn volk te zenden, ten einde door zijne religieuzen opgevoed te worden. De goede Voorzienigheid wilde hem vóór zijnen dood nog deze vreugde schenken, en zijne hoop versterken, dat deze religieuzen aan de uitbreiding des Geloofs onder de Indianen zouden bevorderlijk zijn. Van* S.t Louis *vertrokken zijnde, hield hij stil bij eene kleine kolonie van zeven of acht catholijke huisgezinnen, die sedert twee of drie jaren geen Priester gezien hadden en welke hij den bijstand van onzen H. Godsdienst toediende. Hij verzamelde hen bijeen, hoorde hunne biecht, onderrigtte hen, droeg het H. Misoffer voor hen op en versterkte hen in het allerheiligst Geloof. De goede gezindheid dezer Catholijken bewoog hem tot het openen eener inschrijving voor den opbouw eener kapel: dezelve bedroeg ruim* 900 *dollers, door de aanwezenden bijeengebragt en waarin de heer* Nerinckx *zijn aandeel gaf. Vermoeidheid, gevoegd bij eene buitengewone groote hitte, veroorzaakte hem de koorts: alle aangewende middelen waren vruchteloos! Den* 9n *dag ontving hij des morgens te* 9 *ure de laatste heilige Sakramenten en des namiddags te* 5 *ure gaf hij,*

met volkomene onderwerping aan den goddelijken wil, zonder eenigen doodstrijd te gevoelen zijne schoone ziel in de handen zijns Heeren over.

De Nonnen van Loretto *hebben het lijk van haren vaderlijken stichter van* S.t Genoveva, *alwaar hij ten huize des Pastoors gestorven is, doen afhalen en op het kerkhof van haar klooster ter aarde besteld.*

Toen deze waardige man voor de laatste maal zich in Nederland *bevond en ik het geluk had hem meermalen te spreken, zelfs nog op den dag van zijn vertrek, heeft hij mij eèn handschrift toevertrouwd, hetwelk mij altoos eene dierbare gedachtenis van den waardigen man zijn zal. Daar in hetzelve veel belangrijks gevonden wordt, inzonderheid betrekkelijk de door hem gestichte religieuzen, heb ik gemeend onze landgenooten geen' ondienst te doen, door hetzelve in druk uit te geven, en wel als een stukje der* Mengelingen.

Bij dit handschrift bevondt zich een brief des Bisschops van Kentuckij *aan zijne Belgische weldoeners. Dezelve is in het fransch geschreven, doch ik heb ook eene vertaling deszelven op het stuk van den heer* Nerinckx *laten volgen.*

Ik heb in de vlaamsche spelling en in den stijl van het opstel mijns zaligen vriends geene veran-

dering willen maken. De lezer ontvangt hetzelve zoo als het, geheel door de hand des waardigen mans, geschreven is.

Overigens moet ik hier nog bijvoegen, dat de heer Nerinckx *bij zijn testament aan zijne Europeaansche bloedverwanten en vrienden alle soorten van geestelijke zegeningen toewenscht en zich in hunne gebeden aanbeveelt — en dat de Bisschop van* Kentuckij *aan den eerw. heer* Nerinckx, *Pastoor te* Londen, *schrijft: « spoor om de liefde « Gods de vrienden van uwen broeder aan; op- « dat zij diens uitmuntende stichtingen en den « armen Bisschop van* Kentuckij *niet vergeten."*

Loosduinen, den 14den julij 1825.

J. G. le SAGE ten BROEK.

O. L. Heere Hemelvaert, in twee maenden en vier dagen van *Loretto* tot *Londen*.

BEMINDE BLOEDVERWANTEN EN VRIENDEN!

Buyten allen schyn en verwagtinge my wederom in myn geboorteland onder UL. bevindende (immers myne laetste *Vaerwel* scheen onze ontmoetinge wel tot den grooten dag des Heeren in het dal van Josaphat te verwyderen.) Ik offere UL. myn eerbiedig respect by brief; mits ik zeker het geluk niet gaen hebben UL. alle een personeel bezoek af te leggen; myne bezigheden en de korthyd van myn vertoeven stellen deze hindernissen aen deze pligt, die ik met zoo vele voldoeninge zoude wenschen te kwyten. Begeirig, als ik UL. kenne, om iets wederom te vernemen, dat UL. godtvrugt opweecke, uwen iever aenmoedige, UL. neèrgedrukte herten verkwikke, berydwilliglyk gaen ik UL. mededeelen het geringe dat ik heden bezitte; ik wete, dat gelyk de insecten of klyne dierkens dikwils de aendagt verwecken van de meest vernuftige der natuerkonde, zoo ook, ja meer zelfs, den godtlievenden geprickelt word door begeirte en vermaek in alles te hooren of te lezen dat eenigerwyze de glorie van zynen Godt, de eere van zynen dienst of het bovennatuerlyk belangen van zynen medemensch mag aengaen, schyne dit ook klyn of groot.

Alzoo ik reeds verschyde mael heb geschreven en nu en dan onze klyne bezonderheden hebbe mede-

gedeelt, welke ik dog niet wete of ze UL. alle ter hand zyn gekomen, zal ik misschien in dezen brief, die ik, hoewel zonder eenig order of gevolg, schryve, zommige reëds andermael gemelde voorvallen ondanks laeten invloeyen. Wat voorhéen is gewerkt zal ik hier niet herhaelen om het verdriet te vermyden, en om korthyds wille gaen ik óók over verschyde, zelf wel de aendagt weirdige voorwerpen, die ik hope eerlang van bekwaemere pennen in welgeschikte boekdeelen aen de aenkomende geslagte te zullen aengeboden worden; daerom stappe ik over de lange ryze van onzen zeer agtbaeren Bisschop na Dédroit en de Canada, de gesteltenis van het nieuw Bisdom van S.t Louys in de Louysiana met de kostbaere werkingen dier verschyde ieverige Zendelingen en het verhael van de andere oprègtingen in alle de andere Staeten, hoewel ik wensche een beknoopt denkbeeld te geven van het geheel voor de gene die misschien allen het vorengemelde niet bezitten. Ontfangt dan in ééne rouwe forme het gene ik zonder order in myne *Memorande* aangeteekent vinde, en gelieft te ontschuldigen wat onwetendhyd of gebrek, tegen wil, UL. berispinge weirdig mogte voorbrengen. Ik zal gedenken dat ik aan vrienden schryve, wiens liefde toegevende is.

Ik bevinde, dat eenen van UL. catholyke en wyze ieveraers een uyttreksel gegeven heeft van eenen myner laeste brieven *(a)*; ik pryze zynen moed,

(*a*) Zie *Godsdienstvriend*, IIIe Deel, bl. 72.

welken ik denke louter voor Godt te zyn, maer ik bidde hem niet ondanks te nemen, dat ik hem verzoeke van te gelooven, dat de teekenen van eerbied en lof, die hy hier en daer aen mynen naem aenvoegd, gansch onverdiend zyn en teenemael mynen persoon ontoepasselyk; ik wensche hem voor my en met my den grooten Godt te bidden, dat het gene hy meynt eenigsints tot myne eer te strekken in den dag van het scherp onderzoek niet mag gevonden worden even zoo zeer te dienen om my te beschaemen.

Ik vange myne verhaelen aen. Den tweeden zondag van de maend augustus 1819 was de cathedrale kerke van S.t Joseph tot Bardstown geconsacreért met groote plegtighyd en stigtinge door den tegenwoordigen en eersten Bisschop Benedictus Josephus Flaget, gebortig van Riom, omtrent Clermont, verzelt van zyne Clergie en Seminaristen, in het bywezen van misschien vier duyzend aenschouwers van allen slag, rang en professie. Deze kerke *(a)*, die fraey is, van merkelyke grootte, bekwaem om circa 4,000 persoonen te vervatten, en die omtrent 20,000 doll. kost, zegt 60,000 gls., was begonst in 1817. Ik heb 'er UL. het plan van afgezonden, als ook van het seminarie daer aengevoegd, waer in heden 16 theologanten woonen; dit is het groot seminarie, waer de Priesters en andere geweyde samenleven met den Bisschop, wiens

(a) De cathedrale hoewel den godsdienst 'er in geschied, is verre van geëyndigd te wezen; autaers, bigtstoelen, orgel, kloc-ken, &c. zyn nog verbeyscht.

appartement in eene kamer bestaet, hebbende zyn bed in eene alcove. Op de zelve wyze is den Bisschop Coadjutor, Illust. David, gelogeerd. Dit seminarie was gebouwt op deze wyze: een leeken onder de Trappisten, horologiemaker van beroep, naer dat de Trappisten te rug waren gekeert na Europa, was in America gebleven, zette zynen stiel voort tot Bardstown; hy gaf zyn gedagt te kennen by mond in geval hy zoude sterven, waer door hy begeirde dat zyne bezittinge aen den Bisschop zoude komen na zyne dood; op eenen feestdag na eenen slagregen te rug keerende van de kerke, eene myle van daer, had hy een riviere door te ryden, die alsdan hoog en ras was; onvoorzigtiglyk bestond hy die over te ryden, hebbende agter hem eenen zyn'er leerlingen op het zelve peird, en na weynig ryden verdweenen zy uyt het gezigt, zonder dat men die konde eenig hulpe toebrengen; hy was zeer beklaegt van alle de inwoonders dezer stadt, waer hy met vele agtinge tot groot nut der gemynte zyn bedryf oeffende, in het welk hy bezonder uytmuntte; zynen mondelyken wille wierd voor de wettige overhyd bekent gemackt, den Bisschop presenteerde deze nalaetinge tot het maken van zyn seminarie te gebruyken en het zelve wierd toegestaen, de somme beloopte, tot omtrent 2,200 doll. zegt 7,000 gls., het seminarie heeft twee stagien met souterrains, misschien acht vensters op eene rye, nevens de cathedrale; den grond waer op deze gebouwen staen besluyt 5 acres, zegt omtrent twee bunders, paelende aen eene der bezonderste straeten en gekogt

van den Bisschop voor 800 doll. zegt 2,400 gls., daer is eenen steenput gemaekt en men is bezig met hof en wandelinge, &c. veel van dit geschied door de theologanten. In dit seminarie was ontrent ons vertrek na Europa eene publicke schole begonst, tot dat de middelen zullen toelaeten een ander genoegzaem gebouw voor dit eynde op te regten; daer waren reeds verscheyde kinderen, meest alle van andersgezinde en wel de bezonderste der stad, die nogtans eene gemeyne accademie heeft, van andersgezinde bestiert; de uytdruckinge van deze oncatholyke ouders was, dat zy hunne kinderen bevelen aen de zorge der twee Bisschoppen. — Het klyn seminarie met eene andere publike schole is alnog op hun land, genaemt S.t Thomas, waer van in eenen anderen brief wydloopig gesproken is, dry mylen van Bardstown; in dit seminarie zyn 19 studenten, die voornemen den geestelyken stand te aenveirden. — De *filles de Charité* van het klooster van Nazareth, hebben ook eene nieuwe schole opgeregt en een deel land gekogt in Bardstown, die zeer toeneemt; zy hebben nog eene colonie, just nu, gezonden na Breckenridge, 70 mylen van Bardstown, dat voortyds myn Missie was, dog nu door den E. heer Abel word bedient. — Ik heb voor dezen gezyt, dat de *filles de Charité* begonst hadden onder het belyd van den zeer E. heer J. David, geboren ontrent Nantes, alsdan president en professor van het seminarie van S.t Thomas, nu Bisschop Coadjutor van Bardstown, gewyd den 15 aug.s 1819, in welke solemnityt, die luysterlyk was, ik mede officieerde

in hoedanighyd van oudsten Priester des Bisdoms, den E. heer J. T, Badin, die ouder van wooninge is, dog jonger van jaren, naer Europa wedergekeerd zynde, onzeker of hy na America zal overgaen.

Ik had mogen opmerken, hoe den toren van de cathedrale gemaekt wierd. Het geld ten eynde zynde, den bouwmeester, die eenen ongemynen iever heeft getoont in deze zware onderneminge, heeft eenen nieuwen vond verzonnen om tot dit oogwit te komen: de horologie, die tot Ninove gekocht was en bezondere aendagt weerd is, gaf hem den middel om eenen nieuwen moed in de inwoonders te doen opryzen; hy stelde ze in den gevel der kerke, en de twee scherp-klinkende en aengenaeme klockxkens kondigde de ure aen, het volk bekende, dat dit uerwerk eenen toren betaemde en stemde toe in eene subscriptie, die genoegzaem was om den toren te voltrecken.

Bardstown was voor dezen eenen klynen lusthof der Presbyterianen en Anababtisten; het komt by gevolg zeer moeyelyk voor deze secten te zien, dat die aloude religie, die zy voor deze 300 jaren zoo hertelyk gehaet en vervolgd hebben, zig hier zoo triompherende vertoont; eenen grooten iever of spyt vattede hun en zy maekten eene tentatieve om eene vergaederplaets (meetinghouse) te bouwen, die de cathedrale der Catholyken zou overtreffen. Hunne subscriptie, hoewel rondgedraegen door den voornaemsten advocaet en spreker die men alhier kent, en die met deze consideratie voortyds in het generael congres gezeten heeft, wierd maer gebragt tot

3000 doll. Den advocaet stelde de onderneminge voor aen den bouwmeester, die de cathedrale had gebouwt; dezen, alhoewel niet Rooms, wygerde absolutelyk iets in de voorgestelde zake te doen. — Eenen brief van S.t Louys, die ik onlangs ontfangde van eenen der studenten, zegt, dat het bouwen van hunne cathedrale *(a)* aldaer reeds verre gevoorderd en het schoon vergaederhuys van de Methodisten had doen opschorten en dry voorname predikanten doen verhuysen; dat daer 18 op eene ryze bekeert waeren, en dat het getal der gene die de dwaelinge voor de waerhyd verwisselden zeer aenmerkelyk was.

Mits ik geen order in myn schryven voorhebbe, zette ik hier de tydingen, die my toekwam van het seminarie, waer den Bisschop Coadjutor het volgende melde: « Den Bisschop Flaget schryft my van Louysville, « waer hy zondag voorleden Misse las, dat R. M.r Abel « een zeer schoon sermoon gepredikt heeft tot verwon- « deringe en groote voldoeninge der inwoonderen de- « zer stadt, en dat den dag te voren den Bisschop geroe- « pen was tot den president van het collegie, die zwaer- « lyk ziek was, tot dan van de protestantsche gezind- « hyd, welke na eene conversatie met den Bisschop « betuygde, dat de catholyke leeringe en stellingen « hem zeer wel bekend waeren en dat hy die regt- « zinniglyk geloovde, ja, dat hy wenschte zyne « bigte te mogen spreken, het gene geschiedde: »

(*a*) Den eersten Bisschop in dit nieuw Bisdom is Wil. Du Bourg, gebortig van S.t Domingo, Sulpiciaen van Parys, President van het collegie van Baltimore, Administrateur van 't Bisdom van N. Orleans, en misschien eerlang Aertsbisschop van het westen der Vereenigde Staeten.

den Bisschop voegt 'er by : « deze geestelyke purga-
« tie heeft ook eene geluckige crisis in het lighaem
« van den zieken veroorzaekt ; want hen 's anderen-
« dags bezoekende vond ik de ziekte merkelyk ver-
« mindert. » — Van eene jonge datum is de tydinge van Baltimore, die zegt, dat de jongmans van Lions hebben besloten den hoogen autaer van de nieuwe Metropolitane-kerk in Baltimore te bekostigen en dien geheel van marber te doen maken, het gene tot geene geringe somme beloopen zal ; den koning zelf van Vrankryk gaet hun eene schoone klocke afzenden. UL. komt hier te noteren, dat den tegenwoordigen Aerts-bisschop van Baltimore, Ambrosius Marechal, eenen franschen is, die lange tot Lions de theologie gedoceert heeft ; hy is Sulpiciaen en leeraerde laest tot Baltimore.

Den Bisschop van Bardstown staet eene nieuwe ryze aen te nemen na Oost Vincennes ; de beweeg-rede is het raedplegen over en schicken van verscheyde nieuwe Bisdommen, die gaen opgeregt worden in het Westen. Men noemt Vincennes, Natches, Cincinnati, Détroit, eenen Coadjutor voor N. Orleans, S.t Louys voor het Aerts-Bisdom ; in het Oosten Charlestown ; in het Noorden is Quebec verheven tot Aerts-Bisdom, Montréal een Bisdom, &c. Dry of vier nieuwe Bisdommen gaen alleen uyt dat van Bardstown genomen worden, het gene nog grond genoeg behoud om dry andere te maken voor het verloop van twintig jaren. Den draeger van deze nieuwe omschryvinge van diocésen moet eenen Italiaen wezen, die van hooge afstammelinge en aenzienelyke bezittinge,

den wereld walgende het geestelyk leven heeft aengenomen, om, alle zyne verwagtingen der aerde verlaetende, zig gansch in de Missien te sacrificeren; hy vertrekt na Roomen reeds gewyd, om zyne tydelyke dingen te schicken, dewyl hy deze importante belangen bedryven zal in den naem der Bisschoppen.

Tot heden heeft het toekomende Bisdom van Cincinnati maer twee Priesters, van het Predikheeren huys van Bornhem by Antwerpen. Dat van Vincennes heeft 'er ook twee en dat van Détroit alleenlyk eenen, is 't dat men eenen trappist uytzondert, die mogelyk vertrokken is; Natches heeft 'er twee; zoo dat deze nieuwe Bisschoppen, wanneer zy zullen arrivéren, geen gebrek aen werk en moeyelykheden zullen vinden. Daer zullen dan in de Vereenigde Staten van Noord-America elf Bisdommen opgeregt zyn, alle, een uytgenomen, van de erectie van Pius VII. De andere Bisdommen hebben misschien zoo hoog noodig verdeelt te worden als dat van Bardstown. Onze H. Religie dan is dog niet ydel nog ledig in America, als zommige, min vriendelyke, voorwenden! neen maer loopt lustig.

Wynige maenden geleden is tot Baltimore een matroos of zeemaet overleden, die naer langen tyd in dronkenschap geleefd te hebben nog 50 doll. behouden had, die hy in eene loterye aldaer besteedde, waer den hoogsten prys was 50,000 doll., niets meer hebbende om te drinken presenteérde zyne loten voor 10 doll. maer niemant wilde die koopen;

hy was genoodzaekt de uytkomst der loterye af te wagten, die hem den hoogste prys toeweysde; dit gaf hem nieuwe stoffe van overdaed, die hy nog eenigen tyd pleégde; eene ziekte overviel hem, die hem naer ontrent eene maend uyt deze wereld haelde, hebbende zyne laetste dagen tragten over te brengen met zyne groote buytensporigheden te beweenen. Hy heeft by testament gedisponeért van zynen schat, in het welk hy 10,000 doll. geeft aen de Metropolitaene kerke van Baltimore, 5,000 aen de kerke van S.t Patricius, van welke hy afhangde. De lessen van dezen door ziekte tot soberhyd, reden en religie overgebragten dronkaert heeft heden wynige navolgers ook onder de maetige, verstorvene en tot zekeren graet de godvrugt beneirstigende. Wynige boeten hunne overdaeden op deze wyze.

Alzoo ik myne *Memoranda* of kladjen volge, ontmoete ik hier de berugte bekeeringe van d'heer White, eenen voornamen Bisschop van de Reformatie tot New-york, welkers bezonderheden te lange zyn om hier plaets te hebben; wy konnen thans opmerken, dat dit den vierden minister is, die in deze stadt tot onze H. Religie overkomt in het verloop van ontrent vyf jaren. Wat mag dog deze mannen bewegen om hunne fortuenen te verlaeten met de daer aengevoegde agtbare bedieningen, en hunne zoo gemackelyke en zinnenstreelende religie te verwisselen voor die pynelyke en enge verbintenissen, ja ook vervolgingen, dikwils van boossten aert, der Rooms-Catholyke? Laet bedaer-

de en gezonde reden hier voor my antwoorden.

Men vraegt my wat ik heden doen of wat myne bezighyd is, verstaende dat myne afgelegene Missien doorloopen worden van twee jonge Priesters, M.r Abel en M.r Byrue; deze schikkinge heeft eene veranderinge gebragt in myne wyze van wezen en werken. Zyne hoogw. onzen Bisschop begeirt en aenzoekt, dat het instituet, het gene zoo onwederleggelyke bewyzen van nut en voordeel oplevert in *de Societyt van de Vriendinnen van Maria*, eensgelyks zoude in 't werk gelegt werden voor de jongmans en knegtjens, dat is, dat het opregten dier scholen ook voor oogwit zouden hebben het voortbrengen eener geestelyke gemeynte van mans, die aenhoudelyk beneirstigen zoude de opvoedinge van het mannegeslagt, bezonderlyk der gemeyne classen en weezen, die meermaels door gebrek van dezen middel verhindert worden van voordeelig te wezen aen Staet en Kerk. Dit werk te ondernemen en voort te zetten was wel eene der voorname beweegreden, om welke zyne hoogw. deze ryze my aenraedde, zoo den H. Stoel, wiens goedkeuring verzogt word, het zelve gevoelen had; zommige der jonge lieden verlangen het in ernst; het volk zelf heeft eene ongemeene pooginge gedaan derwaerts met eene subscriptie op te maken in onze gebuerte, die tot 4,000 doll. moet beloopen, zegt 12,000 gls., met welke zy hebben gekogt 311 acres land, waer van reeds 100 acres bewerkbaer zyn, dat is, ontrent 40 bunderen, waer den bosch is uytgeroeyt; daer stonden eenige huyzinge en stallen op, van welke het be-

zonderste met vier mindere door het vuer is vernietigt; het gene boven eene groote schade het werk merkelyk veragtert, eenen peirdenmolen, die een der gebouwen was, is door eenen storm zeer beledigt; had dit ongeluk geen plaets gehad, misschien reeds zoude deze ondernemiuge gaende gemackt zyn.

Zyn Hoogw., die in zyn verheven en waerlyk pynelyk ampt niet ophoud van den Hemel te danken voor de zegeningen, die over zyne' Diocése zoo lievelyk worden uytgestort, wenscht, om deze dankbaerhyd te vereeuwigen, eer hy sterft, ja, is nu gedetermineert alnog een huys te forméren, van persoonen die, gedreven door begeirte van meer dan gewone godtvrugt en verstervinge, zig in de eenzaemhyd willen vertrecken om in aerbydende en contemplerende leven hunne dagen te eyndigen; de plaets, waer de kerke van S.t Bernard gebouwt is, dunkt hem, om de groote eenighyd en wildernisse, zeer wel te konnen dienen. Hy hoopt 'er zelve zyne dagen te zullen eyndigen. Oh! of den goedertieren Godt alle deze hylige inzigten geliefde te zegenen! Wat glorie voor Godt, wat glorie voor de hyligmakinge der zielen zou uyt alle deze niet spruyten!!

Den staet van de Diocése van Bardstown, die in verschyde brieven by deelen en stuks gelezen word, wil ik hier kort en beknoopt neérzetten, gelyk die heden bevonden word, als boven was belooft, dat is, ik wensche van wat naeder aen het begin deze te zien spruyten en groeyen.

Ik arriveérde in America 1804. Daer waeren als-

dan twee Bisdommen in deze Vereenigde Staeten: Baltimore en Nieuw Orleans. Baltimore had zijnen eersten Bisschop Joan. Caroll, Americaen, van het orde der Jesuiten, die, gelyk voormaels gemeld is, geagt van alle de classen, vol weirdighyd en verdiensten zyn leven eyndigde in den ouderdom van 82 jaren, bekleed met de weirdighyd van eersten Aertsbisschop der Vereenigde Staeten; zyne dood veroorzaekte eene algemyne droefheyd, de nieuwsblaederen zelf, het gene men alleen eens gezien had, in het overlyden van den grooten Washington, waeren gedrukt met het coleur van rouw, en den lykprael weykte niet aen dien van den held, die hunne onafhankelykhyd hadde voltrokken; de omstandigheden van dit geval hebben UL. door bezondere brieven in dien tyd bekend geworden. Den stoel van N. Orleans was open en wierd bestierd van eenen Vicaris Apostolyk. Het tegenwoordig Opperhoofd der Kerke, onderrigt van den staet der religie in deze gewesten en ziende de vervolginge ophouden, die voor deze staetsomwentelinge zoo zeer in zwang was, gaf aen deze gewesten in 1810 de nieuwe Bisdommen van Philadelphia, Boston, New-york en Bardstown in Kentucky. Zijne Hoogw. Mg.r Cheverus, eenen fransman en eenen der benoemde Bisschoppen ter gelegendhyd van deze consecratie, doende de publike aenspraek, hoewel in gebroken engelsch, addresseérde zig aen zyne toehoorders, die vele waeren; met zulke onctie en aendoeninge, dat de Aertsbisschop zelve, tot traenen beweegt, zegde: « Wat is dat!.... dien goeden fransman; die wy

« maer effen verstaen, maekt ieder een van ons « weemoedig. » Bardstown, als reeds gezyt is, vraegd dry of vier andere Bisdommen afgenomen te worden van het zyne: Détroit in Michigan Territory ontrent de Lake Erie; Vincennes in den state van Indiana, en Cincinnati in den Ohio state. Het Bisdom van Bardstown, nu ontrent 10 jaren oud, heeft heden 27, of meer, kerken, waer den godtsdienst in verrigt word, die van S.t Hubertus uytgenomen, welke nogtans niet lange zal toeven van veirdig te wezen. Deze kerke van S.t Hubertus word nu gebouwt in een beginnende steédjen, genaemt Libanon, ses mylen of twee uren van ons Loretto. De Presbyteriaenén hadden hier een vergaederhuys (meetinghouse) en waeren de eenige gezindhyd, die deze plaets naderde, zy ondernamen het herbouwen van een grooter ten tyde dat de Catholyke hunne kerke voor-hadden te maken; maer van de hunne wynig ondersteunt, waren gedwongen dit te staeken; de Catholyke zettede voort met hunne subscriptie, de andersgezinde toonden hunne genegendhyd en contribueerden ten minsten een derde deel der noodige somme, voor antwoord gevende aen de hunne, dat wat zy voor-hadden niet zoude geluc-ken, maer wat de Catholyke ondernamen, zy dit ten uytvoer bragten *(a)*. Aen deze kerke zyn or-

---

(*a*) Eens eenen ryziger rydende van Bardstown tot Louysville redende met eenen anderen en vraegde of hy die schoone kerke van de Romans (zoo noemen de andersgezinde de Catholyken) gezien had; dezen antwoorden ja; wel zegt hy., de Romans maken niet veel gerugt, maer gaen vromelyk voort, *the Romans de not make much noise, but they do businuefs bravely, indeed.*

namenten bezorgt, eenen kelk en een uerwerk voor den toren, met eene schilderye van den H. Hubertus en zyne H. Reliquien.

De kerken in Kentucky, gebouwt van steen of kareel, zyn: de cathedrale van Bardstown, de kerke van het klyn seminarie van S.t Thomas, S.t Peeters tot Lexington, eene stad van 8,000 zielen. S.t Louys tot Louysville, dat eene der grootste steden van America wezen zal om zyne gelegendhyd aen de schoone rivieren de Ohio, S.t Patricius tot Danville, S.t Rose of de kerk der PP. Predikheeren, en S.t Hubertus tot Libanon, dit is de eenige die van steen in myne congregatien gebouwt is, de andere zyn nog overal van hout, dog sommigen van deze hadden reeds een' aenleg om in steen de zelve te vernieuwen, hadden zy niet belet geweest door een onverwagte en slegt bedagte speculatie, die zy mynden om hunne fortuenen te moeten in haeste vergrooten; maer gierighyd en wyshyd volgen zelden den zelven raed: zy namen voor verschyde publike en independente banken op te rigten, het gouvernement stemde toe, en iedere vlecke had byna zulk eene banke; maer byna alle hunne charters of toelaetingen te buyten gaende, vonden hunne fondsen onbekwaem om de vraegen van het circulerende papier in klinkende munt te betaelen en wierden dus genoodzaekt zig insolvent te declareren. Deze speculatie, die over drie jaren begonst, verhoogde den prys der goederen van een tot 20. Het heeft de mindere classen byna in het algemeen opgebroken en vele andere nieuwe rekeninge doen kwalyk ma-

ken, het is ook by gevolg een groot beletzel in onze ondernemingen.

De Clergie van het Bisdom van Bardstown bestaet heden in :

Zyne Hoogw.d den Bisschop Benedictus Josephus Flaget.

Zyne Hoogw.d den Bisschop Coadjutor Joannes David. (*Episcopus Mauri-Castrensis.*)

R.d M.r Olivier, tot Kaskaskias, in de Illinois Territory, eenen venerabelen ouderling van rond 80 en nog werkende.

—— —— N. Richard tot Détroit, Sulpiciaen Missionaris.

—— —— S. T. Badin, den eenigen Priester, die ik in de Kentucky vond en geenen Priester ontrent zig had in 400 mylen, het geén my beweégde om deze met de zyne te gaen helpen. Zyne residentie is S.t Stephen.

—— —— C. Nerinckx, tot Loretto. 18 mylen van Bardstown.

—— —— G. Chàbrát, den eersten Priester van onzen Bisschop gewyd, tot S.t Michiels. Missionaris.

—— —— N. de Rigaut, S.t Thomas, klyn seminarie, Pastor en toezigter aldaer.

—— —— N. Ganniel, S.t Stephen. Alle de gemelde, my uytgenomen, zyn Fransche.

—— —— R. Abel, S.t Rumoldus, Hardensborg, Missionaris, Americaen.

—— —— C. Coomes, S.t Thomas, klyn seminarie, Econome, Americaen.

R.[d] M.[r] G. Elder, S.[t] Joseph, groot seminarie, president der publike schole, Americaen.

—— —— W. Byrne, Holy Marys, Missionaris, Iersman.

Het klooster der eerw. PP. Predikheeren tot S.[t] Rose, gesproten van Bornhem by Antwerpen, gelegen 15 mylen van Bardstown.

RR. PP. Wilson, Provinciael der nieuwe provincie, Engelsman.

—— —— N. Angier, fonctie doende in Maryland, Engelsman.

—— —— N. Tuite, S.[t] Roses, Engelsman.

—— —— Twee Montgomeries, ib. Americanen.

—— —— N. Willot, ib. Americaen.

—— —— N. Miles, ib. Americaen.

Twee van het zelve huys hebben eene nieuwe Statie opgerecht in den Staet van Ohio, te weten:

—— —— Eduard Fenwick, Americaen (*a*).

—— —— N. Young, Americaen. Deze Statie, zoo haest zy eenen Bisschop heeft, zal alderbloeyendste zyn. De Methodisten presenteren zig hier in hoopen tot onze kerke; gelyk hier na zal herhaelt worden.

—— —— N. Bland, tot Vincennes, Missionaris, seculier, Fransman.

—— —— N. Ferrari, ib. Missionaris Lazarist, Italiaen.

—— —— N. Richard, Détroit, Missionaris, Fransman.

(*a*) Thans Bisschop van *Cincinnati*.

Ik noeme geene die nog geen Priester zyn, nog de gene zig bevinden in het Bisdom van S.t Louys, zoo effen voor het grootste deel afgenomen van dat van Bardstown.

Den grond en uytgestrektheyd, die dit Bisdom nog heden moet bezorgen is:

Kentucky,	van oost tot west,	328 mylen,	109 ueren.
——	— noord tot zuyd,	183 ——	61 ——
Ohio,	— noord tot zuyd,	228 ——	76 ——
——	— oost tot west,	227 ——	76 ——
Tennessee,	— oost tot west,	420 ——	140 ——
——	— noord tot zuyd,	104 ——	35 ——
Michigan,	— noord tot zuyd,	256 ——	85 ——
——	— oost tot west,	154 ——	51. ——

Zonder de Indiana en het deel der Illinois zyn'er 633 ueren te door cruyssen van eenen Bisschop en de 21 zoo effen genaemde Priesters. Wanneer ik in Kentucky kwam wierd de bevolking van dezen Staet gerekent iets meer dan 200,000, men doedze heden beloopen tot ontrent een half millioen. De andere Staeten groeyen in gelyke proportie; begint dan te rekenen het werk, dat den ieverigen Zendeling hier ontmoeten mag. Meerdere aenmerkingen hier te maeken zou het werk van eenen brief niet wezen; eventwel mag 'er opgelet worden, hoe vele zielen hier door enkel gebrek moeten verloren gaen en welk het geluk is der gene, die dezen noot niet lyden. Daer mag nog worden opgemerkt het verschil, dat dezen oogslag oplevert tusschen den tegenwoordigen staet van onze H. Religie in deze gewesten uyt dezen hoofde alleen en den tyd van

myne aenkomst, wanneer twee of dry Priesters de eenige bedienaers waeren in deze ongemete gewesten, met dry of vier houte kerkxkens.

Het Bisdom van Bardstown heeft reeds twee seminarien en dry publike scholen bestiert van Seminaristen. — Een convent van 't Predikheeren order met eene schole, een ander beginnende in den staet van Ohio. — Daer is eene vergaederinge van de *filles de Charité* op de plaets Nazareth genaemt, niet verre van S.t Thomas, uyt het welk reeds twee andere scholen zyn gesproten als voren was gemeld. De Loretto-societyt zal ik op het eynde aenvoegen.

Ik voege hier in een kortste opstellinge van de bezonderste bouwen, orders en stigtingen, die 'er heden in het geheel begryp der Staeten vervat worden.

De Bisdommen:	N. Orleans.	Het oudste van alle.
	Baltimore.	Aertsbisdom.
	N. York.	
	Philadelphia.	
	Boston.	
	Bardstown.	
	S.t Louys.	
Cathedrale kerken:	Baltimore.	
	N. Orleans.	
	N. York.	
	Bardstown.	
	S.t Louys.	
	Détroit.	

De andere Bisdommen hebben nog geene cathedraele, maer gebruyken de oude kerken.

Seminarien: Baltimore. Onder directie van de
Sulpicianen.
Bardstown. Sulpicianen.
S.t Louys. Lazaristen.

Publike scholen voor knegtjens en jongmans:
De Jesuiten van Georgetown. Dit is opgeregt tot eene universityt.
De Sulpicianen Baltimore. Hier heeft den prins Gallitzin zyne opvoedinge gehad.
De Sulpicianen Emit'sborg Maryland.
De Sulpicianen Bardstown.
De Lazaristen S.t Louys.
De *frères de la doctrine Chrétienne, S.t Genevieve* Illinois.
De Predikheeren Kentucky.

Scholen voor meysjens:
Les filles du S.t Coeur S.t Ferdinant Illinois.
De Ursulinnen, N. Orleans.
De Visitantinnen, Georgetown.
De *filles de Charité*, Emit'sborg.
— — — — N. York.
— — — — Philadelphia.
— — — — Connewago.
— — — — Bardstown.
— — — — Nazareth.
— — — — Roughcreek, Breckenridge.
The friends of Mary, Loretto.
— — — — Calvary.
— — — — Gethsemani.

Gyl. hebt hier, myne lieve, als in de vlugt

eene rouwe schets en onvolmaekt denkbeeld van de Roomsche Religie in de Vereenigde Staeten van America. Dit zal dog wel haest van gedaente om het gedurig aengroeyen, veranderen. Het getal der Catholyke uyt den zelven hoofde is moeyelyk te begrooten, misschien zoude heden het kunnen gerekent worden op 300,000. — Ik hadde nu voor een klyn relaes of een slag van rekeninge te geven van myne voorlede ryze na Europa en de uytkomste dier; maer alsoo ik bevinde, dat dit reeds ten deele is gedaen in een publiek geschrift door eenen minnaer der Religie, ik gaen dit voorby met eene of twee bemerkingen. — Zoo ik my niet misgrype, dit verhael schynt'er zommige te stooren of onlust te baeren, waerschynelyk uyt compassie, om dat den armen JESUS in America, en ook wel in de bloote en naekte wildernissen van America, daer hy voor dezen oogenblik een weynig zig wilt vertrecken, een kleedjen gekregen heeft om zyne naektheyd te decken, daer by een half dozyn bediende, die hem volgen en hem gaen aenkondigen aen zyne vrienden, zegt kinderen, die hem nog noyt gezien, gehoort nog gesproken hebben; of, om dat dien JESUS zelf, zeer vremd en hier zeer onvriendelyk onthaeld van vele, van niet weynige verstooten en met smaed belaeden, zig schynt eene wyle te verwyderen of te onttrecken van die plaetsen en gezelschappen, waer hy met dit slag van eerbewys beiegend word!! Wat dog het gekner mag veroorzaekt hebben, onredelyk en ongegrond, als het is, het moet eventwel de godvrugtige Magdalena

niet wederhouden, onbevreest onder de taefel ten minsten de traenen te laeten vloeyen op de voeten van haeren geliefden, oordeelt zelve, myne lieve, of ik met regt deze afgunst onredelyk noeme: onlangs tot Londen zynde, waer myne bezighyd my riep, leesde ik in een nieuwsblad, dat voor de crooninge van den nieuwen Koning berydselen gemackt wierden, wiens gelyk misschien noyt Europa gezien heeft. Ik zag, dat het leegste kleed dat moeste dienen niet min dan 600 L., zegt soo veel guineas, moeste kosten, zonder iets te limitéren voor den hoogeren adel en dat van den monark zelf met zyne familie dat alle schattinge te boven gaet, men rekent misschien 2 à 3,000 persoonen van rang, die met dezen luyster zullen verschynen, ik zeg hier niet van de bekostinge der maeltyden, van alle de publike feesten, operas &c. &c. &c. &c. Laet hier iemant weirderen de massa van goud, zilver, juweelen &c., den arbyd, het waeken, de pynen en moeyelykheden, die eenen heelen wereld (want Londen mag eenen wereld genoemt worden), bezig houd voor maenden en te voorschyn brengt voor eenen enkelen dag, die dog nog onzeker is (heden 10 july beginnen de wolken aldaer groot onweder te verkondigen.) Ja, in plaets van vreugde-dag kan nog eenen dag van rouwe wezen; voor een enkel mensch, op wiens voetstoel nog woord van *mortalis, sterffelyk*, de zelve bediedenissen en waerhyd heeft als op de deure van de hutte des bedelaers: *mors sceptra ligonibus æquat, den bedelzak en staf, zyn even digt aen 't graf.*

Staet hier en verbeyd! ziet en oordeelt! neemt de waerhyd naekt!! Christus den Zone Godts, waeragtig Godt, en Koning aller glorie! hylig! sterk en onsterffelyk! wiens ryk geen eynde kent! ontfangt van zynen eygendom, van het gene het maeksel is zyner eygene handen, in het verloop van sestien jaeren, in het gebied van alle die duyzende mylen, door eenen tweejarigen arbeyd van eenen zyn'er bediende voor den dag zyn'er geboorte, voor de bezitneminge van een nieuw deel zijn-'er wereld en koningrijk, voor het vieren zyn-'er groote feesten en wel voornamelyk de gloryryke geheugenissen van het aenbiddelykste, allerheyligste en allerliefste bewys zyn'er groothyd, almagt en goedhyd tot ons, te weten, in zyn hylig en wonderlyk sacrificie der Misse, de weirde van het gene *eenen* van den *minsten* adel in Londen, *alleen* zal moeten bekostigen om *eens* op *eenen dag* voor zynen koning te verschynen! en men knort!! men bedrygd!! men stelt alle hinderpaelen!! men!!.... Het geknor dan en de gewaende vrees, die myne aenkomst schynt veroorzackt te hebben, is sekerlyk voor eerst onredelyk, zelf had ik, het géén hun verdoélt gedagt is, een slag van rykelykhyd aen onzen nieuw geboren JESUS in America bezorgt; ik kan met de waerhyd verklaeren, dat in de 9,000 mylen vierkant, die ik zoo aenstonts heb opgerekent in ons Bisdom alleén, $^{29}/_{30}$ nog kelk nog casuyvel hebben, nog bedienaer der waere Religie. Ik zoude my zeer ongeluckig agten, zoo ik my onder het getal bevond

van die den grooten Godt in dit bestier zyn'er Kerke tegen kanten. Ik bidde den Heer hun dit tot geene zonde te rekenen, en hun het gebruyk der reden niet te ontnemen. Wat my aengaet; ik ben arm, ik heb geene bezittinge hoegenaemt, ik begeire geene; een peird met eene ooge, dat my draegt waer zieke of gezonde my noodig hebben, het voedsel en woonste, dat ik in myne voorgaende heb uytgedrukt, het enkel water voor drank en het arm kleedsel dat de societyt weeyt (hoewel ik deg in Neerland als Nederlander en tot Roomen als Romyn leve) zyn my ten minsten zoo gezond, zoo goed en aengenaem, en ik mag zeggen, ook wel zoo zalig en gelukkig als al den apparatus, luxe en lust aen die van Londen, &c. wezen zal, nog hebbe ik de minste begeirte om deze ellendige gesteltenisse met eenige betere te verwisselen, waer dit ook in myn vermogen; ik bidde Godt zelf hertelykst, en het is eenen bezonderen regel of stellinge in de societyt, dat, zoude ook den Heer de middelen oyt geven, van zekerlyk noyt in het tegenwoordig arm bestier eenige inbreuke of veranderinge te gedoogen, dit is eenen regel zonder uitneminge.

Wat aengaet de vreese van mannen mede te nemen, laeten zy zich hier ook bedaeren; want vooreerst, onze positie is teenemael van nature verandert, zoo men heeft kunnen merken uyt het voorgaende, hebbende reeds twee seminarien alleen voor Kentucky, en een schoon vooruytzigt van deze eerlang vervold te zien met kweekelingen van het zelve bloed en gewest, die, hebbenze het voordeel niet van religieuse

educatie, ook het nadeel niet hebben van de europische corruptie. De wynige, die den Bisschop van N. Orleans uyt Europa gevolgd zyn, hebben alle de Missie niet vereerlykt nog voordeelig geweest, eenige hebben hun beroep verlaten. UL. gedenkt nog, wat voorzorgen ik gebruykt had, dat niemant deze ryze en vocatie zoude ondernemen, die niet sterkelyk overtuygd en beproeft was in de daed. Zommige van onze Vlaemingen zelf hebben merken gegeven van weekmoedighyd, om den kost, den drank, de fatiegen, het climaet, het werk, ik weet niet wat al; de fransche nogtans, italiaensche en iersche hebben meer ongestadighyd, zwackhyd en afkeer van moeyelykheden getoont. Godt dank! geenen van die my gevolgt zyn heeft zyn oogwit gemist. De conditie van den geestelyken staet in America, hoewel zeer werkelyk verzagt sedert de vermenigvuldiginge der geloovige, is iet teenemael verschillig van wat het is in Europa: Den *opregten Missionaris* kan zig aen niets verwagten als arbyd en lyden; zoo hy deze niet waerlyk bemind verdwynt zynen naem en verliest hy zig zelven. Wy hebben onlangs de pynelykhyd gehad van eenen jongen ierschen Priester, die nogtans met talenten begaeft, de gemacken najagende en weeker dan de passie, zig met eene jodsche weduwe, die ryk was, hyligschendig vervoegd heeft. Den Aertsbisschop van Baltimore, in wiens Diocése dit en zommige andere onaengenaemheden hebben plaets gehad, ontfangde eenen cataloge van verschyde jongelingen van het seminarie van Lions, waer hy voortyds professor heeft ge-

weest, die zig voor zyne Diocése, met oorlof der oversten, aenbiedden, maer heeft 'er geene aenveird, als twee, die hy personneéllyk kende; zoo zeer mistrouwde hy den aert der vremdelingen, hoewel in het grootste gebrek aan evangelische werklieden. Ik herhaele het nog, geene twyffelagtige dienen voor den geestelyken staet, nog min voor de Missien; neen, men gaet in de catholyke Missien niet

Met Caetjes en Jannekens,
Met potjes en pannekens,
Met wiegskens en doosjes,
Met al zulke troostjes,

gelyk vyf of ses jaren geleden in den oorlog tegen de Indianen den predikant van Bardstown, van de secte der Anabaptisten, vertrok voor de armée met een appointement van 60 doll. ter maend, boven den gemynen ration; hy was maer twee jaren getrouwt en nam zyne jonge vrouwe mede in de H. Zendinge, met eenen heelen wagen van klyne gerieſkens, waeronder eene wiege; dog konde met alle dezen voorraet en amusementjens eventwel den schrik der gevaeren niet te boven stygen, maer eyndigde zyne groote Missie en legerpredikatien in twee maenden, om met minder ongemak zyne *home-sermons, familie sermoonen* uyt te leveren; de nieuwe Bybelsocieteyt, &c., zend hare Bybels in de wildernissen, maer hare predikanten preferéren de steden. Den egten Zendeling van de waere Religie kent niet van alle deze beuzelryen; zyn oog is gevestigt op de voetstappen der gene, die den prys der zielen stelden boven goed en bloed. Hoewel

ik dog zelve ongeluckiglyk geene van deze merken draege, nogtans dwingt de waerhyd my deze onvermydelyke voorwaerden te herhinneren. Ik hope dus, dat een deel der zwarigheden is geruymt, die myne aenkomst konde veroorzaeken. Het eynde van myne tegenwoordige ryze is het grootste deel my personneél en heeft wynig betrek tot de Missien, ten zelven tyde nogtans gelast met affaire van onze Diocése; dog de bezonderste zyn in handen van eenen jongen gewydden heer van S.t Louys, die, van den eersten adel van Italien tot N. Orleans in verblyf zyne jonghyd overbrengende, een walg van den wereld heeft gekregen, zig begeven in het seminarie en nu op reys na Italien, waer hy geheel zyne groote possessie mits hy een eenige zoon is, gaet verkoopen, om deze zoo wel als zynen persoon aen de Missie te besteden van dat overgroot Bisdom. Hy is den draeger van de vier nieuwe afgelegde Diocésen. Hoe wonder! hoe sterk is dog God in zyne schickingen! Wat is het menschen gepoog, wanneer het zig verzet tegen de almagt van het Opperwezen. 25 jaeren geleden had ik het geluk van onder de eerst verbannen gerekent te worden om in eenen lykdienst geassisteért te hebben, wanneer onze vryboomen allen dag beplakt wierden met stormen van blasphemien en voorzeggingen van zekeren ondergang onzer h. en geliefde Religie. En ziet! den naem zelf van alle die bloedgierige is nouws meer te lezen als in een woordenboek of dictionnaire van alle die bezonderlyk in de omwentelinge gefigureert hebben,

die de Voorzienighyd heeft laeten verzaemelen als bewyzen van menschens vreedhyd, bederf en weekhyd, dewyl den sterken God in weërwil en spyt allen nyd en afgunst, zyne h. Godsdienst een gansch nieuw gewest aenwyst, waer hy dien eenen nieuwen luyster bezorgt. Laeten wy hier met verruckinge, een oogenblik, aen dien magtigen Godt glorie geven, zyn goddelyk bestier aenbidden! aen zynen h. wille onderwerpen! en dien waer hy ook wilt volbrengen!. Wie zyn wy dog, die zyne wegen willen bestieren, zyne werkingen schicken of zyne besluyten en raeden verydelen? Wat kan onwetendhyd zelf met de ongeschape Waerhyd, weekhyd met Almagtighyd, en booshyd met de Hylighyd en oneyndige Volmaektheid gemeyns hebben? Het is thans waer, wy hebben het buytensporig schepsel tot dit bestaen en vermetendhyd zig zien verstouten, maer met knersselinge der tanden heeft men hun zien uytdroogen en hun en hunne poogingen zien verdwynen: *dentibus suis fremet et tabescet, desiderium peccatorum peribit.* —— Onze h. Religie in ons vaderland kan niet verliesen door het aengroeyen derzelve in America. Of is misschien Engeland zwacker om dat het die schoone en ryke bezittingen heeft in de Oost- en West-Indien? gaet den Roomsgezinden of Catholyken kwalyk nemen, dat het engels gouvernement twee catholyke Bischoppen *(a)* met verschyde Priesters naer alle hunne ylanden

(*a*) Doctor Slater een Benedictien en Dr. Buckley een seculier Priester, president van 't engelsch collegie tot Lisbon, zyn de twee Bisschoppen.

heeft laeten gaen voorlede jaer, hunne ryze bekostigt en hun eenen eerlyken onderhoud heeft aengewezen? Ik denke het niet. Zou dit gedrag van Engeland, dat niet gemackelyk is om uytleggen, den opregt geloovigen en Catholyken misstaen? nog kan eenen godtlievenden neérlander beknorren, dat die zelfde Religie zich met luyster verbreyd door alle de staeten van America?. Dit is het gedrag der gode niet en om die niet deugen moet dit werk niet gestaekt worden; ja zonder menschelyke hulp heeft het Godt ook gedaen gekregen.

Ik heb UL. zoo effen getoont het genereus gedrag van het gouvernement van Engeland, hoewel oncatholyk, ten aenzien van onze h. Religie; is dit bekwaem om vele van onze namelyke Catholyke te beschaemen, dat van Vrankryk mag aen d'andere zyde de ieverige aensporen. Den heerschenden koning gaf in een fregat, boven eene somme gelds, het vry overvaeren en alle nootwendigheden aen den Bisschop van N. Orleans met al zyn gevolg. Dezen overtogt was byzonder stigtende: de zondagen en hyligdagen wierden op zee zeer plegtiglyk geviert met het celebreren van de H. Misse, predicatie en het frequenteren der h. Sacramenten; matroosen en soldaeten voldeden aan deze pligten, het beste gedrag greep plaets, geene loshyd nog booshyd was 'er gepleegt; het losbranden der kanonnen voegde eenen zekeren luyster aen de religieuse verrigtingen gedurende de heele ryze. — Dezen koning gaet nog een present geven aen de Metropolitane kerke van Baltimore van eene schoone en zware

klocke. Aen deze zelve kerke gaet de jonghyd van Lions eene gifte doen van den heelen hoogen autaer, in schoonen marbel; dit doen zy by subscriptie.

Myne goede Vaderlanders, die zich van geene natie laten overtreffen, zekerlyk niet in deze stoffe, hadden nog vele, nog groote redevoeringen noodig om een wynig hunne h. en lieve Religie in onze nieuwe gewesten, zoo zeer in hare teere hoedanighyd van zuygeling de voester noodig hebbende en den onderstand van een medoogende hand, die haer zou voorthelpen, tot dat zy bekwaem zy voor haer zelven te zorgen, van de eerste nootzakelykheden te helpen voorzien; de natuer van waere deugd en opregte christenhyd, die het distinctief character vele eeuwen is geweest van deze landen, voor de verbasteringe van deze laeste tyden, is altyd te waeken, om Godts glorie, die geheel haren wensch is, op eenige wyze te konnen voorderen; en waer dog onder de zonne konde dit geluckiger geschieden dan in eenen nieuwen wereld, waer alles moet zyn wezen en gedaente ontfangen? Den klynen bystand dus bewezen, heeft reeds dikwils de getuygenissen gepraemt uyt den mond van de ongewilligste self, als deze: *Wat ware we befor the Catholics came? we knew nothing. Wat waren wy eer de Catholyke kwaemen? wy kenden niets;* met menige andere van dit slag. Edog den grooten drift en begeirte, die de andersgezinde bewyzen om onze instellingen helpen voort te zetten is nog een kragtiger bewys; en men is seker, waer men ook onderneemt eenig gebouw of instellinge te beginnen, van deze meer

of min geholpen te worden; onze cathedrale van Bardstown zelf heeft haren grooten onderstand van die bekomen, ja, verschyde hebben hunne *pews* (dit spreekt *piôus*) of *zitbanken* in deze kerke. Op deze wijze leggen zij hunne vooroordeelen af en eenige komen over tot de ware Kerk; nu, waer konde dog de glorie Gods meer beneirstigt worden?... den God der Religie word aenbeden, zyne h. Religie word geëert, voortgezet met gebouwen en allen slag van voordeelige inzettingen, den ongeloovigen word verlicht, den wangeloovigen verlaet zyne onzekerheden en dolingen, den kwaeden christen en zondaer word bekeert, den armen en bedrukten ontfangt zijne vertroostingen, den onwetenden, die niet zelf, als het domme dier, van zijn eygen wezen en kende, ontfangt de redelyke kennissen, word beschaeft, dient zynen God, zyn vaderland en zyn huysgezin. Wandelt nu met UL. gedagten over alle deze zoo zoete en aengenaeme uytwerksels en ziet daer de heylzaeme gevolgen en de vrugt van het klyn zaet, dat Gyl. met UL. milde hand gezaeyt hebt; gaet naer deze vertroostende en bewegende opmerkingen tot de hemelen, en laet daer UL. oogen zich vermaeken met dat oneyndig getal van beste goederen te bezigtigen, die den alwyzen en algoeden God in zyne genaeden voor UL. aenkomste ter zyden heeft gestelt! Kan daer iet, myne lieve, aen deze goederen aengevoegd worden? kan UL. myte in eenige loterye eenen geluckigeren prys bekomen? is daer ets meer noodig om herten, die eenig gevoelen hebben, te bewegen? kan den Autheur van UL. leven

zelf en van UL. hert iets bewegender, iets aengenamer, iets gloryryker voorbrengen?... Deze waeren de beweegredenen en deze de gevolgen van UL. ;ever, die helaes! van op en van onder de aerde heden zoo vele neêrdruckingen ontmoet. Wat my personneéllyk aengaet en overig is in dit slag van tegenkantinge (onze Americaenen zullen dit *persecatie* noemen), ik bevele dit al aen de onbevlekte, altyd Maegd en Moeder Godts Maria, de Koninginne des werelds, aen wie Gyl. alle, en ik zelve van onzen stervenden Zaligmaker onder het Cruys bevolen wierd, beveelde onzen goddelyken Verlosser aen haer het geheel menschdom in den persoon van S.t Jan, zekerlyk beveélde hy aen haer zyne Kerke, die hy just alsdan zoo dier betaelde met het bloed, dat hy voor die stortte, en zoo die ongeschape waerhyd des Vaders aen dit zyn uytgelezen schepsel, en ten zelven tyde zyne uytgelezene Moeder de zorge van zyne Kerke aenbeveelde, ik hapere niet deze zelve aenbeveélinge aen haer te doen en in deze volmaektelyk te rusten; alleenelyk bidde ik deze boven alle gebenedyde Vrouwe des werelds, die my, nog iemant oyt, verliet, deze onderneminge, die met bezonder inzigt van hare glorie te verbryden is aengenomen, kragtiglyk te willen begunstigen; de onfaelbaere Waerhyd heeft van haer gezeyt: *ipsa conteret caput tuum.*

Alsoo het klyn Loretten in Kentucky en deze nieuwe societyt van Maria eene bezondere aendagt heeft verwekt in myne godtvrugtige kennissen, denke het hun niet verdrietig voorkomen zal, zoo ik hun een wynig hier mede ophoude. Deze societyt van jonge Americaensche vrouwpersoonen, die zoo onlangs

Christene, of zekerlyk Christene zonder eenige catholyke bedienaers, reeds van de wereld afgezonderd om een leven te leyden, dat aen de eerste en vurigste Christene tot verwonderinge mogt dienen, is zoo zeer den lieveling van onzen uytmuntenden Bisschop, dat hy deze aenziet als een bezondere behoudenis van zyn Diocése, het gene ik meermaels uyt zynen mond heb gehoort; in den geloofsbrief testimonium, die hy my medegeeft, drukt hy zich uyt op deze wyze: « le but principal de cet institut « est d'élever les jeunes orphelines et de preparer les « filles a la premiere communion; les suites qui en « ont resulté jusqu'a présent ont surpassé de beau« coup toutes nos esperances: il faudroit une tres lon« gue lettre pour parler, comme il faut, de l'aus« terité des regles de ces filles, de leurs travaux « penibles, de leur mortification continuelle »........ « dignes des première siècles de l'Eglise par leur auste« rité et leur ferveur. » Het is nog gansch versch, dat hy in eene publike aenspraek meldde, dat onder vele andere voordeelen, die deze societyt in zyn bisdom veroorzaekt, in het kort verloop van zyne existentie 'er ten minsten 400 meyskens hunne eerste Communie hadden gedaen, van welke een groot deel naer allen schyn, die noyt zouden gedaen hebben. UL. godtvrugtighyd, myne lieve, zal hier van den prys konnen schatten. — Hunne regels en statueten zyn juist nu in juny tot Londen gedrukt in 't engelsch by Keathing & C.° De fransche overzetting heeft eenige feylen. Gelyk voorgaendelyk is gewerkt, daer zyn reeds dry kloosters van dat

instituet, een vierde is aengewezen van den Bisschop in Graison County, ontrent 60 mylen van Loretto. De conditie der gebouwen is nog dezelve, zoo als men die hier in print ziet rondgaen, uytgenomen dat de schole en het huys van den Priester of Confessarius een beter dak hebben dog van hout; de schouwen zyn nog alle van hout; de ongeluckken, die hier door in dit land veroorzaekt worden, zyn zeer vele. Het is gemackelyk te zien, wat gevaeren men hier loopt wanneer men somtyds moet koken voor 80 en 100 persoonen; daer zyn nog geene ovens om brood te backen, men backt dit in ysere potten; het brood van indiaens corn, het gene alleen zonder eenige toespyze of boter hunnen ontbyt of avondmael uytmaekt: noyt gebruykense bier, wyn, liqueren, &c. noyt versch fleesch nog visch, &c. In zulke huyzen, met zulk een kleedsel, zulk een voedsel, zulke discipline, met gedurig stilzwygen, zulken arbyd, de nagtrust op een stroeysak met wynig deksel, &c. zyn geen aentreckelyke dingen waer men geenen eeuwigen loon te verwagten heeft, nog zyn deze de instellingen van onze hervormers; deze Americaenen nogtans, die niet min ongevoelig en zyn aen het gene de zinnen streelt als de Europeaenen, maer meer beweegt met de hope van altyddurende goederen, vinden geene moeyelykhyd in eenen korten tyd op deze wyze eene eeuwighyd te verzekeren. 10, ja 14 op eene ryze hebben zig somtyts aenbevolen om in deze societyt aengenomen te worden. Hun getal heden is ontrent 80; geen derde is over de 21 jaren out en byna alle hebben zy leerlingen geweest in deze scholen. Vele zyn van geringe extractie, maer verschyde zyn van onze beste familien;

geene conditien worden gewygert, zoo zy de blyken van roep geven, en het aennemen is gansch *gratis*.

Men vraegt somtyds, wel hoe? zyn dan daer geene steenen, metsers, bier, wyn, terwe, &c. deze artikels zyn nog over al niet in groote menigte, maer het instituet laet verschyde dingen niet toe, gelyk ook het geval was van de eerste Moniken en Eremyten. En wat nog toegelaeten is kan dog niet altyd bekomen worden; immers in Neérland waerom woonen daer zoo vele persoonen in leemen huttekens? waerom zoo slegt gekleed? waerom geenen wyn nog bier in hunne kelders? waerom geen oesters op de taefels? &c. de antwoordt op deze vraegen kan dienen op de voorgaende.

Alsoo onze Américanen meest alle afstammelingen zyn van engelsche, iersche, hoogduytsche, fransche, &c. het konde de Catholyke van die landen aengenaem wezen de naemen te lezen van die zig in deze societyt bevinden, hier door gedagtig wordende die familien, die het oud geloof behouden hebben of tot dat zyn wedergekeert; onze neérlanders, welkers bloed zig hier wynig bevind, zullen deze zelve voldoening hier niet ontmoeten; het kan nogtans eenen zekeren troost baeren de naemen te lezen van die, welkers voorvaerders zoo sterkelyk de vervolgingen hebben uytgestaen in die afgevallene gewesten, en te zien, dat hunne nazaten religie genoeg behouden hebben, om zeer digt de voetstappen der eerste Christenen zelf op te volgen, en in andere zoo het godtvrugtig zaed te werpen, dat een deel van den nieuwen wereld aen hun zyn eeuwig en tydelyk geluk verschuldigd houd. Ik laete dan eene lyste volgen van deze societyts members, die 20 xber 1819 hunne eeuwige belofte hadden uytgesproken.

WOONSTE.	KLOOSTER NAEM.	FAMILIE NAEM.
Gethsemani	Dear Mother. Maria.	Mary Rhodes. . . .
Loretto. . .	Mother Anna.	Anna Haveren. .
Calvary. . . .	Mother Julianâ.	Anna Wathen. . .
Gethsemani	Mother Helena.	Elizabeth Miles. .
Loretto. . . .	Sister Eldest. Barbara	Henriette Clemment
Calvary. . . .	Sister Eldest. Bibiana.	Lina Elder. . . . . . .
Gethsemani	Sister Eldest. Rosalia.	Catharina Clarke. .
Gethsemani	S.r Guardian, Clara. .	Eleonora Morgau. .
Loretto. . . .	— Guardian Isabella	Anna Clarke. . . . .
Calvary. . . .	— Guardian Agnes. .	Anna Heart. . . . .
Loretto. . . .	Sister Sara	Sara Haveren. . . . .
Loretto. . . .	« « Monica. . . .	Monica Spalding. .
Calvary. . . .	« « Mechtildis. .	Susanne Hayden. . .
Calvary. . . .	« « Catarina. . . .	Maria Drary. . . . . .
Gethsemani	« « Louysia. . . .	Maria Philips. . . . .
Loretto. . . .	« « Joanna.	Cecilia Miles. . . . .
Calvary. . . .	« « Angelica. . .	Christina Clemmen
Gethsemani	« « Sholastica. .	Margarita Thompso
Loretto. . . .	« « Rosa.	Elizabeth Elder. . .
Loretto. . . .	« « Elizabeth. . .	Margarita Mattingly
Loretto. . . .	« « Aloysia. . . .	Elizabeth Mikatee. .
Loretto. . . .	« « Constantia. .	Anastasia Spalding.
Calvary. . . .	« « Eleonora. . .	Helena Clarke. . . .
Loretto. . . .	« « Felicitas. . . .	Barbara Dieffendall.
Gethsemani	« « Anastasia. . .	Brigitta Mogan. . . .
Gethsemani	« « Apollonia. . .	Anna M.• Bride. . . .
Calvary. . . .	« « Martha.	Elizabeth Buckmau.
Calvary. . . .	« « Justina.	Maria Cook. . . . . . .
Gethsemani	« « Cecilia.	Susanna Cissel. . . . .
Gethsemani	« « . Agatha.	Julia Flaretée. . . . .
Loretto. . . .	« « Martina. . . .	Margarita Drury. . .
Loretto. . . .	« « Ursula.	Mathilde Coomes. .
Calvary. . . .	« « Victoria. . . .	Susanna Coomes. .
Loretto. . . .	« « Lucia.	Hetty Calhoon. . . . .
Gethsemani	« « Gertrudis. . .	Catarina Boles. . . . .
Calvary. . . .	« « Susanna. . . .	Sara Drury. . . . . . .
Gethsemani	« « Melania. . . .	Brigitta King. . . . . .
Loretto. . . .	« « Paulina. . . .	Margarita Whalen. .
Calvary. . . .	« « Gudula. . . .	Elizabeth Jarboe. . .
Calvary. . . .	« « Reinildis. . .	Elizabeth Hayden. .
Loretto. . . .	« « Francisca. . .	Maria Drury. . . . . . .

GEBOORTE PLAETS.	OFFICIE &c.
ryland, Washington.. ..	Generalissima.
disson County Kentucky.	Overste. Hare moeder is eene
ashington, Kentucky...	Overste. bekeerde.
sey, Kentucky........	Overste.
ion, Kentucky.......	Naest overste.
lson, Kentucky.......	Naest overste.
lson..................	Naest overste.
lson..................	Hoofdschool meestersse.
lson..................	Hoofdschool meestersse.
eekeuridge............	Hoofdschool meestersse.
disson.	
ashington.	
inois, Louysiana.	
lson.	
ott.	
inois, Louysiana.	
ion.	
lson.	
lson	
ashington.	
lson, County, Kentucky.	
ashington.	
lson.	
elson.	
llet.	
llet.	
nion.	
elson.	
elson.	
llet.	
llet.	
llet.	
llet.	
ashington..............	Haren vader protestant.
elson.	
elson.	
elson.	
elson.	
reckeuridge.	
Vashington.	
Vashington.	

Volgen nu ontrent 30 Novitien en een dozyn Postulanten, die in de verschyde huyzen verdeylt zyn. — Wy hebben in de 8 jaren alleenelyk dry doode, eene in elk huys en dat de overste in elk huys, als of het hoofd had moeten den grondsteen der stigtingen wezen. Hunne dood, gelyk hun leven, had alle de teekens van uytverkorendhyd.

Wy weten wel, dat onze *overwyze* deze instituten in veragtinge en lach trecken, ja zelf, het is heden het ongeluk, dat persoonen die den geestelyken staet zouden beter moeten kennen en beleven, in woorden en gedrag de eerste niet zeer ongelyk zyn. Het vrouwgeslagt, de religie der vrouwen, het afgezondert leven &c., zoo men die niet klyn agt, eventwel kan men maer met tegenhyd een deel van zynen arbyd besteden om hun in het bewerken hun'er zalighyd behulpzaem te wezen. Dit gedrag van zommige, hoe vremt het ook schynt, is niet nieuw; den h. Hieronymus vult bladzyden met deze exempels; wy, zonder regt van ons te beroemen op een hoog, sterk of diep vernuft, genoegen ons te gelooven, dat het beeld en gelykenis van Godt, geprint op de zielen van den redelyken mensch, het zelve is in de vrouwe en het kind als het is in den man en den ouderling, dat de verschydenthyd van geslagt of sexe geen materieel object en zal maken in dat gewest, *ubi neque nubent neque nubentur; sederunt sicut angeli Dei. Waer men nog trouwt, nog tot trouwen gegeven wordt, maer waer men als Engelen wezen zal.* De Debboras, de Abbigails, de Jabels, de Judiths, de Esthers, &c. worden met reden verwon-

dert; den Zaligmaker in den ommegang van zyn sterffelyk leven, het gedrag van zyne h. Kerke naer hem geven eene besondere agtinge aen het *godtvruchtig* vrouwgeslagt; M.r Berith, den grooten Missionaris van Siam, eygende zynen goeden uytval toe *aux amantes de la Croix*, die hy aldaer had opgeregt. Balac, door den boosen raed van Balaam, bragt het volk van Godt tot zonde door vrouwpersoonen; zou Godt heden niet konnen het mansvolk door het vrouwgeslagt overbrengen tot de deugd? tot bewys hiervan mag dienen de bekeeringe der ryken van Constantinus af met alle de geestelyke en tydelyke voordeelen, die over het menschdom door de weekere sexe zyn gebragt. De bedrukte vrouwe, die by den h. Panteleon om bystand gong, beweegde hem met deze woorden: « gedenkt, zegt zy, o man Godts! dat « uyt ons geslagt is eenen Zaligmaker geboren! ». Dit beweegde hem en zou allen gevoelig hert bewegen. Maer zoo dog geene van deze gewigtige aenmerkingen eenigen indruk deden op die trotse gemoederen, hunne confusie moet eenen dag des te grooter wezen, wanneer zy die weeke en die veragtelyke in legerbenden Godt in zyne glorie zullen zien omringelen, zy zelve verworpen van den Godt, die zy verstooten en vervolgd hebben. Hier dient thans opgelet, dat, hoewel wy gewilliglyk de welverdiende goedkeuringe en grootagtinge geven aen deze zoo voordeelige en hylige stigtingen, wy nogtans geensints verminderen willen de groote voorzorgen en bezondere neirstigheden, die de Kerke altyd verheyscht heeft en die de hylige instelders

van het begin der Kerke altyd gebruykt hebben: eene scrupuleuse nouwkeurighyd in het oeffenen van pligten en regel; een stiptelyk afwyzen en verwyderen van allen slag van inbreuken, toelaetingen en dispensatien of verzwackingen; eene bezondere aendagt in den keus van geestelyke bestierders, die de hylighyd met den iever en bekwaemhyd vereenigt hebben en vry zyn van de gevaeren van eygenbaet, uytneminge van persoonen en van ongeregelde affectie; zonder alle deze en nog meer hoedanigheden en conditien kan het groot goed, dat men hier uyt verwagt, niet dan merkelyk beschaedigt worden en in verloop van tyd eyndelinge in bronnen veranderen van ydelhyd en dus meer nadeel dan voordeel aen religie veroorzaken. «

Deze klyne Loretto-societyt, gevoelig over de goedhyd aen hun bewezen in het mededeelen van kerkcieraeden, aen hun klyn kerkxken gejont, nemen deze gelegendhyd waer om hunne dankbaerhyd te betuygen, zendende eenen brief van associatie aen alle die persoonen, die deel hebben gehad in wat aen hun of ook aen de Diocése bezorgt is, wiens welzyn hun instituet hun verbind in eene bezondere wyze te behertigen, die is van den volgenden inhoud:

✠
MARY.

« Sister MARY, S.r ANN., S.r JULIAN, & S.r
« S.r HELEN, Superiors of the houses of *the So-*

« *ciety of the friends of Mary*, in the State of Ken-
« tucky (united States of America) to the gentlemen
« and ladies, our kind and religious wellwishers,
« all hail and blessing from *the suffering JESUS*
« and his *sorrowfull Mother!!*

« Although the law of charity commands us to
« pray for all men, we think ourselves obliged to
« do it in a more particular manner for those, that
« have schewed their zeal for the promotion of our
« institute and a special wish for our remembrances;
« knowing then, most respected & honored gentlemen
« and ladies this to be jour case and disposition, we
« very gladly send you our lettres of gratitude &
« *association*, trusting, notwithstanding our own
« unworthinefs, upon the infinite merits of our
« dying saviour, & his afflieted Motther our head
« and Patroness; we do promise you, that during
« lise and after your death you shall have a share
« in all the devotions & pious works in the houses
« of our *Society*. We also hope, most honored &
« respected gentlemen et ladies, that we will find
« a place in your holy performances. Having been
» informed of your names et qualities, they are
« and shall be on our records, as a blessed memorial
« during the existence of our society. These our enga-
« gement and wishes, we humbly request our R.d Fa-
« ther to communicate to you in the name of

« Your most humble servants
« the Sisters of the Loretto-
« soc. as above.

« Done at Loretto 10 of
« january 1820. The
« eight of the insti-
« tute. »

✠
MARIA.

« Suster MARIA, S.r ANNA, S.r JULIANA &
« S.r HELENA, overste van de huyzen der *Socie-*
« *tyt van de Vriendinnen van Maria*, in den Staet
« van Kentucky (vereenigde Staeten van America)
« aen de heeren en jouffrouwen, onze vriendelyke
« en religieuse weldoenders, alle zegeninge van den
« *lydenden JESUS* en zyne *bedrukte Moeder!!*

« Alhoewel de wet van liefde ons gebied te bid-
« den voor alle menschen, wy denke ons zelve ver-
« pligt dit te doen op eene voorname wyze voor de-
« gene, de welken eenen bezonderen iever betoonen
« tot het voorthelpen van ons instituet, en begeirig
« zyn van onze gedagtenissen. Kunnende dan, zeer
« geagte heeren en jouffrouwen, dat dit UL. geval
« en begeirte is, wy zenden UL. zeer blymoedig on-
« ze brieven van *associatie*, betrouwende, niette-
« genstaande onze onweirdigheyd, op de oneyndige
« verdiensten van onzen *stervenden Zaligmaker*, en
« zyne *bedrukte Moeder* onze *Meestersse* en *Patro-*
« *nersse.* Wy beloven UL., dat Gyl. UL. leven ge-
« durende en naer UL. dood een deel zult hebben in
« alle de godtvrugtigheden en goede werken, die'er
« zullen geoffert worden in de huyzen van onze So-
« cietyt. Wy hopen insgelyk, zeer geëerde en ge-
« agte, dat wy zullen eene plaetse vinden in UL.
« hylige oefeningen. Hebbende kennisse bekomen

« van UL. naemen en kwalityten, deze zyn en zul-
« len op onze gedenkboeken wezen als gezegende ge-
« dagtenissen zoo lange deze Societyt zal wezen heb-
« ben. Wy verzoeken ootmoedelyk onzen Eerw. Va-
« der deze onze verbintenissen en begeerte UL. mede
« te deelen in den naem van

« UL. ootmoedige Dienaressen
« de Zusters als boven.

« Gedaen tot Loretto
« 10 jan. 1820. Het
« achtste van onze
« instellinge. »

Hier wensche ik, dat alle de persoonen, die door hunne goede wenschen dit regt van associatie hebben bekomen, zig gelieven zouden te gedraegen als geassocieerde; myn begeirte was aen ieder van hun in 't bezonder eenen dezer brieven te laeten toekomen in de gewoonelyke forme, als de oude geestelyke gemyntens plegen; maer door eenen bezonderen act van liberaelhyd! en menschlievendhyd! ben ik van dit geluk berooft; de voordeelen zullen dog, hope ik, niet verminderen, want deze zyn buyten de sphere van dat gebied. Hier meer bezonderheden aen te haelen zoude onnoodig en verdrietig vallen, want deze stoffe word alleenelyk met nut en interest gehandelt voor de zeer eenvoudige en ootmoedige of die byna van het zelve beroep zyn, van welk slag onzen tyd niet zeer vrugtbaer is.

Om korthydswille dan vele andere bezonderheden daerlaetende, eer ik eyndigen wille een kort verhael van onze tegenwoordige ryze neérzetten. Ik had eenen eenigen gezel der ryze den oudsten Priester, gewyd van onzen zeer eerw. Bisschop, die eenen fransman is, en zyne familie is gaen bezoeken, zul-

lende misschien te gader te rug keeren. Wy verlieten het seminarie van Bardstown den 9 dag van meert 1820, hebbende den sneeuw een halven voet hoog met sterken wind en vorst, welk weder voor dry à vier weken voortduerde en maekte onze rydingen moeyelyk en gevaerlyk. Myne compagnion, die begaeft is met de gift van spreken, predikte in sommige plaetsen in de stadthuyzen, by gebrek aen cathol. kerken op deze baene, tot groote voldoeninge der hoorders aen wie de catholyke Religie nog nieuw was.... Naer eene week ryzens hadden wy een geval, dat de nieuwsgierighyd kan verwecken. Voor ons zagen wy een dier, dat ons onbekent was, zeer schoon van aenzien en teekeninge, de grootte van een gemyn hondeken, wy haestten om het te verrassen en doen stille te staen, het beestjen nogtans verhaeste zyne schreden niet, en hebbende het met eene ligte sweepe tragten op te houden, het legde zig op den grond, opende zynen schoonen steért, welken met wynig vogt bevogtende het zelve na ons sloeg en op den stond eenen zoodanigen stank veroorzaekte, die het ook aen de kleederen mèdeelde, dat het niet mogelyk is den natuer hier van uyttedrucken; dezen stank, die zeer bezwaerende is, duerde meer dan twee maenden in de kleederen, ja zommige jagers houden staen, dat het 'er noyt uytgaet; de honden, die dit gediert opjaegen, zyn ziek voor vele dagen en infecteren de huyzen van hunne meesters, zelf het graen in hunne schueren. Dit beestjen word *Policat* genaemt. Wy hadden dikwils het effect van het zelve bevonden op de ryzen, maer

noyt hadden wy een in 't bezonder gezien ; dit beweyst meer dan eenigen muscus, hoe de stoffe kan verdeylt worden. Dit beestjen beschermt zig met geene andere waepen en vreest nouwelyks eenigen vyand. Het leerde ons niet graeg te handelen met onbekende dingen en ons wagten van die, ook wanneer den schyn aenlokkende is; het gebrek van deze voorzorg heeft menig gewest met stank vervuld!. Ontrent die plaets hadden wy om het hoog waeter eene merkelyke riviere de peirden zwimmende door te dryven, dog zy kwamen ongehindert uyt aen de andere zyde. Den Staet van Kentucky verlaetende kwaemen wy naer wynige dagen tot Summerset, eene catholyke Statie in den Staet van Ohio. Deze plaets, vier jaren geleden, had nouwelyks een half dozyn huyzen, en in den omtrek misschien 13 hoogduytsche catholyke familien. Heden zyn er misschien 100 huyzen en eene stad afgelegd met eene schoone publike plaetse of *Squares*, als men dit noemt. Deze Statie word genaemt S.t Joseph, is bediend van de Predikheeren en heeft reeds zoo vele catholyke familien, dat hunne kerke, zoo effen gemaekt, dit jaer gaet vergroot worden om ze alle te konnen vervatten. In ses maenden waeren 'er 30 familien, meest van Methodisten, aengewonnen, waer onder eenen advocaet van bezondere reputatie; wy verbleven hier twee nagten... hebbende een begeirte van M.r Noble te zien, misten wy de gelegendhyd in Pensylvanien van den Eerw. Missionaris, prince Gallitzin, te gaen groeten, die nogtans ons eenigsints verwagtte. Dezen Missionaris, waer van wy in vo-

rige letters of brieven hebben gesproken, zelf eenen bekeerden tot onze h. Religie is, eenen van onze bekwaemste beschermers, zoo in schryven als predikatien, ik zoude zelf niet verwonderd zyn, zoo ik hoorde dat hy tot eenen van onze nieuwe Bisdommen benoemt wierd; hy is eenen beroemden predikant in de engelsche en hoogduitsche tale, maer zeer met ziekelykheden overvallen. — Myn heer Noble, gemynlyk Major Noble, vonden wy in Virginia. Hier moest mynen compagnion zyn peird verwisselen, overwonnen van fatieken. Dezen Mr Noble, eenen nieuwbekeerden, verdient als voorbeeld aen de beste Catholyke hier gegeven te worden. Ziet hier in 't kort zyne bekeeringe: Eenen catholyken ryziger gaende van Kentucky na Baltimore, vernagte ten huyze van Mr Noble; deze voor en na het avondmael op zyne wyze biddende, merkte, dat den Catholyken hem niet vervoegde en vraegde hem de reden van dit gedrag; den Catholyken antwoorde hem, dat, wilde hy de moeyte nemen van dien boek te lezen, die hy hem toonde, hy zou voor zyne te rugkomste kennen de reden van zyne wygeringe; Mr Noble aenveirde den offer en den Catholyken zettede zyne ryze voort.... Te rug van Baltimore den Catholyken vraegde zynen weird, of hy nu wist, waerom hy hem in het gebed niet hadde vervoegd? Mr Noble antwoorde, dat ja, en verzogt hem zoo goed te wezen van hem aen te wyzen, hoe hy zelve een member konde wezen van de catholyke Kerke; dat hy niet langer noodig had te verzinnen, en dat hy wenschte geenen tyd te verliezen. Den Ca-

tholyk observeerde, dat hy in tweede houwelyk zyn eerste wyfs zuster hadde getrouwt en dit hem konde beletten. M.r Noble antwoorde, zeer noblelyk, dat, wat 'er ook hem zoude worden opgelyd hy geirne zoude volbrengen. De zake wierd bekent gemaekt aen den Vicaris-generael, die raedde aen M.r Noble van zyne vrouwe te schyden tot dat eene wettige dispensatie zoude bekomen worden van Roomen. M.r Noble ontfangde den raed, en om dien zekerder te volgen, ondernam hy eene ryze by water na N. Orleans met 4 of 5 booten koopmanschap. Naer ses maenden arriveérde de dispensatie en M.r Noble van N. Orleans. Den Vic.-gen. wierd aenzogt om dit koppel aen te nemen in de Kerk (de vrouwe wierd bekeert met haren man) en hun in een wettig houwelyk te vereenigen; dog eer dit verrigt was, wierd zyn huys als bestormt van de andersgezinde ministers, die dezen bezonderen persoon gongen verliesen; ja, op den dag zelve, dat hy catholyk wierd, waeren 'er vier of vyf ministers, die alles aenwendden om hem te beletten; hy gaf hun voor antwoord, dat hy te zeer overtuygd was van de waerhyd der catholyke Religie om langer slaeve te zyn van hunne dwalinge, verzoekende hun te vertrecken en zyne familie in rust te laeten. Zyne bekeeringe is gevolgt geweest van verschyde andere..... Men ontmoet niet dagelyks persoonen van zulke resolutie, die zulke sacrificie maken en die zoo manlyk de menschelyke opzigten verwinnen! — Ik wensche hier nog eene ander bekeeringe aen te haelen, die ik niet wete of ik 'er gewag van hebbe gemaekt in eenige voorgaen-

de. Ik wilie die hier stellen, om datze aenlydinge geeft aen bezondere opmerkingen. Den Eerw. heere Rosati, Lazarist, en den heer Chabrat, Priester van Kentucky, van wie ik den voorval houde, te Vincennes wezende in den Indiana Staet, ontmoetteden eenen chief, of slag van koning, eener tribe van Indiaenen op de straet van deze stadt. Den chief nadert, neemt d' heer Rosati by den arm, zeggende: gy zyt den minister van *den grooten Spirit*, gy moet my zeggen, wat ik moet doen om *den grooten Spirit* te dienen! Den heer Rosati gebruykt eenen interpretor en begint eene conversatie, vraegt den chief, of hy geloofde, dat daer eenen *grooten Spirit* was? waerop den chief antwoord dat ja, en dat hy dit altyd geloofd had, en, zegt hy, ik gaen u zeggen, hoe ik hem diene: in den morgend, wanneer ik opstaen, ik heffe beyde handen om hoog, toonende dit met zyne actien, ik bedanke hem, dat hy my bewaert heeft in den nagt, en ik vraege, dat hy my wille bystaen in den dag; des avonds bedanke hem; dat hy my bewaert heeft in den dag, en vraege bewaert te worden den volgenden nagt. Ik weet, nog doen, niet anders, zegt hy, maer gy zyt zynen minister, en gy moet my zeggen, wat meer ik te doen hebbe: den heer Rosati vraegt hem, of hy wist, dat in dien grooten Spirit daer dry persoonen waeren: den Vader, den Zone en den h. Geest? Neen, zegt den chief, dat wist ik niet, maer, zegt hy, ik geloove het, om dat gy het zegt, want gy zyt zynen minister en gy moet het weten. Den heer Rosati ondernam de voordere onderwyzinge van den chief

chief voor eenige daegen, die den raed in alles volgde. Naer eene onderwyzinge aengaende het doopsel, toonde hy zyne groote begeirte om dit te ontfangen, kloppende met zijne hand dikwils op zyn hoofd en dus dezen wensch te kennen gevende. Den heer Rosati, zoo haest hy dogt, dat zynen chief genoegzaem beryd was, toefde niet dit zoo noodig Sacrament aen hem te geven. Nouwelyks was dit verrigt, of den chief wordt met eene zwaere ziekte bevangen, die hem op korten tyd uyt het leven haelde. Hy wierd omringeld en bezogt al den tyd van zyn onderwyzinge en ziekte van zynen zone en verschyde andere wilde. Den lykdienst voor den overleden wierd verrigt op de solemneelste wyze, zoo als misschien daer noyt te voren was geschied; de Indiaenen en andere woonden dit by in menigte en gaf zulken indruk op de Indiaenen, dat den zone met de andere wilde komende tot d' heer Rosati en zyne handen kussende hem bedankten en vraegden van dog willen by hun te komen en hun te leeren gelyk hunnen goeden vader, om ook aldus te mogen sterven. Zy vertrocken alle zeer bedroeft om het verlies van hunnen goeden chief, maer ten zelven tyd alle zeer gestigt en verblyd om zyne schoone dood zoo vol van moed, resignatie en goed exempel... Waer van wist dog dezen chief, dat daer eenen *grooten Spirit* was? hy had noyt onder de handen geweest van eenigen fanatieken. Wie hadde hem gezeyt, dat d' heer Rosati den minister was van den *grooten Spirit*, wylen zy noyt te voren elkanderen gezien hadden, of zeker noyt gesproken. M.r Rosati was daer alleenelyk by geval, nog was hy

den Priester van dat gewest, maer behoorde toe aen het gevolg van Mg.r Du Bourg, waer hy ook heden mede woont in de Louyziana. Het schynt dat dezen Indiaen zonder boek of drukpersse nog wel zoo veel wist, en ten minsten zoo veel dede, als menige onder de berugte wyze van den dag, die naer zoo veel studie, lezen en schryven, *den grooten Spirit* nog niet uytgevonden hebben, nog het gebed geleerd van dezen chief der wilde. Had den chief in de handen gevallen van deze groote meesters, hy zoude waerschynelyk op deze wyze niet gestorven hebben. — Ik heb eenige jaren geleden, wanneer ik in die gewesten was, eenige kinderen van wilde gedoopt, gelyk ik toen in myne brieven meldde; deze wilde, hoewel aen vele gebreken en onwetendheden onderworpen, gaven verschyde blyken van natuerlyke goede inborst en deugd. Wy reysden door hunne gewesten ongehindert, zonder insult, wy stonden in geen noot van vrygeley, waer wy hun ontmoetten zy waren vriendelyk *(a)*; zy waren alle zeer geschicktelyk gedekt en bezonder hunne vrouwen; hunne vreugden en dansseryen plegen zy onder hun zonder vrouwpersoonen; gelyk zy deden, wanneer zy den gouverneur Harrison kwamen groeten ten getalle van 140, waer zy hun compliment geëyndigt hebbende, alle de vrouwen wegzonden met hunne fusieken, die zy altyd mede draegen, en na verschyde danssen terug

(a) Hadden onze liberaele de hoedanigheden van onze Indianen, ik zou met meer vylighyd myn geboorteland doorryzen: dit deed my met de philosophen gelooven, dat de wilde in vele zaken te preferen zyn aen vele gecivilizeérde, en dat daer meer substantie is van menschlievendhyd in het pratyk der Indiaenen als in de boeken en mond van onze te zeer menschlievende.

keerden. Ongeluckiglyk beminnen zy grootelykx den drank, die de witte weten om eene vuyle winste onder hun te doen overgaen, en bedrankt zyn zy schrikkelyk wreed, als ook wanneer zy in eenigen oorlog zyn, dikwils de eene tribe met de andere voert; dan is daer grootste gevaer voor de witte, die zy alsdan afgryselyk behandelen.

Zynde vertrocken van M.r Noble kwamen wy in twee dagen ryzens by M.r Thompson tusschen de Alleganie groote en langdurige bergen. Wy namen den ontbyt met dezen deuglyken Catholyken, die daer eenzaem woont met tamelyke bezittingen, hebbende vier kinderen in een tweede houwelyk: hy vraegde ons de kerk te gaen zien, die hy bezig is met bouwen op zynen grond en op zynen kost, alleen een klyn getal, en deze arme, Catholyke rond zig hebbende; de kerke, schat hy, zal niet min dan 10,000 dollars kosten zegt ontrent 30,000 gls., hy voegde daer by, dat hy gong een deel van zyne bezittinge vercoopen om dit gebouw, reeds gemaekt tot de vensters, te voltrecken; het plan is eene dôme en zyn eygen gedagt, mits hy een slag van architect is; het staet my beter aen, dan eenig ander in America. Hy offert land en plaets voor eenen Priester en schole. M.r Du Bois, den stigter der huyzen in Emitsboury, schynt het te zullen ondernemen. Zyne kerke zal de H. Maget worden toegewyd. — Het gedrag en genereushyd van dezen Catholyken is in Europa van de magtigste zelf maer zeer zelden nagevolgd. Zoo dat ten onregte onze Americaenen aenzien worden van zommige als on-

genereuse en ongewillige om voor hunne religieuse noodwendigheden te contribueren. Zoo men oplet de menigte en verschydenthyd van gebouwen, &c. die hier boven gemeld zyn, men zal konnen opmerken de masse van sacrificien, die'er gemackt zyn sedert dat den Aertsbisschop Carroll, die vyf jaren geleden gestorven is, den eerste Bisschop wierd in de Vereenigde Staeten; voor dezen tyd waren de Catholyke in eenen waeren staet van oppressie en vervolginge, die alleenelyk ophield met die staetsomwentelinge; nogtans zal men ook bekennen, dat gelyk in Europa niet alle die de catholyke Religie belyden, die alle ook getrouwelyk uytoeffenen; neen, verre van daer, de gedurige acquisitie, die onophoudelyk van Europa derrewaerts henen gaet, is niet zeer gecalculeért om de Religie op te helderen; boven dien, die natie bestaende en voortgeteelt meerderen deel uyt oude europische familien, aengekleeft aen ketterye en nog bezoedelt met het droessem der ketterye en vooroordeel, is niet zeer gereed om in weérwil van alle deze wederspannighyd die genereushyd te oeffenen, die men heden zelf by de oudste catholyke geslagten maer zelden ontmoet. Sommige koopluy nogtans van Bardstown, van Lexington, van Danville, van Louysville, &c. waer catholyke kerken gebouwt zyn, hebben gecontribueért 50, 100, 2 en 400 dollars, hoewel zy niet catholyk waren; ja, in Hopkinsville, waer M.r Badin een sermoon predikte in myne tegenwoordighyd, vereenigde zich de andersgezinde toehoorders in het stadhuys (daer waeren misschien geen half do-

zyn Catholyken in dat gewest) zy zonden eene subscriptie uyt tot het bouwen van catholyke kerk en Loretto-school, die op anderhalven dag meer dan 4,000 acres grond gaf; sommige gaven 500 acres voor hun deel en beloofden meer, zoo het noodig was. Het acre gerekent op 5 dollars maekte een somme van 20,000 doll. 80,000 gls., dit dog wierd niet aengenomen, om dat de Loretto-societyt geene genoegzame members zenden konde. Hier mede nogtans staet samen, dat eenige goede gunsten van Europa zeer aengenaem waeren; want voor eerst, daer is als geen eynde aen de uytgestrekthyd van deze gewesten en aen het getal der artikelen, die overal verheyscht worden; mits men compleét in de wildernissen te werken had; alnog, vele artikelen konde men zelf voor geld niet bekomen, &c. &c. als boeken, beelden, zyde stoffen, &c.

Het is misschien merkensweirdig, dat M.r Thompson op de baene woont van Wheeling tot Baltimore, lang 20 mylen, die gansch steenweg zyn moet en voltrocken voor augusty van het tegenwoordig jaer, de breede 60 voeten, door alle de gebergten en rotsen; zy waren reeds merkelyk gevoordert, 300 iersche, meest Catholyke, hadden dit werk ondernomen. Een diergelyken steenweg gaet gemaekt worden van Louysville tot Pitsbourg, meer dan 500 mylen lengde. Meer dan 80 *steamboaten*, (*schepen en bargien à vapeur*) gaen gestaedig op en neér de Ohio; sommige zyn van 300 ja 500 ton, met den stroom der riviere doen zy 200 mylen in 24 uren, ja in vyf dagen gaen zy tot N. Orleans 1200 my-

len; verschyde rivieren worden met sassen en sluyzen bevaerbaer gemaekt; vaerten worden gedolven om de communicatien te maken met de laeken, zee en rivieren; de publike werken, het opregten der steden, &c. worden met ongeloovelyken drift voortgezet, &c. dog deze bezonderheden komen in het plan van mynen brief niet, mits ik alleen religieuse stoffen wensche te verhandelen.

Van M.r Thompson in weynige dagen arriveérden wy tot Emitsbourg, waer wy de schoone inzettingen zagen van mans en vrouwpersoonen, hebbende ieder misschien 100 scholieren; de situatie is schilderachtig op de gebergte, de disipline zeer stigtende; de jongmans voor een groot deel zyn van de West-Indien. Den stigter, zoo gezeyd is, M.r Du Bois, een Sulpiciaen, de plaets is gelegen in Maryland. Wy arriveérden den woensdag in de goede Weke en op Palmen-zondag hadden daer 40 van die jongmans met groote stigtinge hun eerste Communie gedaen. In deze schole studeren zy philosophie en ook theologie; geen wereldlyk gezag heeft regt van inspectie over de scholen. De vrouwpersoonen worden bestiert door de *filles de Charité*.

Wy verlieten deze plaets, nog altyd verzelt met zeer kout weder en vorst, en kwamen donderdag avond tot Frederik-town ten huyze van R. P. Mallevé, eene oude kennisse; dezen ieverigen Missionaris had onlangs een huys gekogt voor eene schole voor de gene die niet bekwaem zyn tot betaelen voor hunne educatie. Eenen getrouwden schoolmeester woonde daerin *gratis* met zyne familie, mits onderwyzende

de arme. Van hier vertrocken wy na Georgetown ontrent 50 mylen van daer, op dezen weg passeérden wy *Montgomery-Courthouse* een klyn steedjen, waer M.r De Vos in Missie is. Tot Georgetown vierden wy onzen Paesschen, zaegen den bloeyenden staet van de societyt van JESUS, ten minsten 50 in getal en hun schoon collegie met ontrent 100 studenten. Hier had ik een gespreék met den nieuwbekeerden predikant Barber, waervan meermaels hier voren; hy studeért hier de theologie, zyn gedrag is alderstigtendste, zynen voortgang in studie ongemyn; studerende de theologie hy houd niet op van verwonderen hoe het geschieden kan, dat de waerheden zoo wel voorgebragt en bewezen van eenig mensch konnen geloochent worden; hy is beschaemt zelve zoo lang in deze onwetendhyd geleeft te hebben. Zyn eenig zoontjen, misschien 12 jaren oud, frequenteért de schole. Wy zagen ook in deze stadt, waer M.r De Vheux Pastor is, in het clooster der Visitantinnen M.ad Barber, vrouwe van den elfen genoemden bekeerden Jesuit; zy heeft hier hare solemnele belofte gedaen; dit clooster is gestigt van den onlangs overleden Aertsbisschop L. Neale, het telt heden 50 religieusen, zy houden schole voor pensionairen, externs en arme. De dry klyne dogterkens van M.ad Barber zyn hier woonagtig. Ten tyde van dit drydaegs verblyf gongen wy na Washington, de capitale van heel America, just paelende aen deze stad, om onze Americaensche pasporten te bekomen, die ons zeer gereedlyk en vriendelyk gegeven wierden *gratis*, geteekent van den

secretaris van Staet M.r Adams. Dewyl wy hier waeren, zagen wy de catholyke kerk van S.t Patricius, het gene op myn eerst arriveéren niet was als eene gemyne kamer, in slegtsten staet, van hout, en nu eene kerke is van careel, bekwaem om 3,000 zielen te bevatten. Den lykdienst voor den Duc De Berry had just plaets gehad in het byzyn van alle de vremde ambassadeurs en de bezondere members van 't Americaens congres, dat dan zyne zittinge hield, R. P. Kinney, Visitator der Jesuiten, een Iersman van ongemyne welsprekendhyd, had het sermoon gepredikt tot groote verwonderinge en voldoeninge der toehoorders. Den zelven dag hadden de Americaenen gestelt de lykeeren te geven aen hunnen ongeluckiglyk gestorven admirael Decatur, die zoo veel glorie bekomen had in den oorlog tegen de Engelsche, dog zy hebben deze plegtighyd uytgestelt en eerst den dienst in de catholyke kerke bygewoont.

Den vader van M.r Barber, zoo ik hier hoorde, en zyne moeder zyn ook catholyk geworden. Dezen vader, die ook gereformeérden predikant was, houd zig bezig met door geschrift de zyne tot de catholyke Religie tragten over te haelen. Hy is van den Staet van Massachusets, waer hy reeds zoo veel heeft uytgewerkt, dat vele familien alles onderhouden wat zy konnen van de roomsche gebruyken; zy toónen een bezonder verlangen om eens te kunnen Misse hooren. Daer waeren hier geene of zeer wynige Catholyke; den jongen Barber, zoo haest hy bekwaem zal wezen, zal waerschynelyk den eersten

Priester zyn, die daer henen zal gezonden worden. — Den woensdag van Paesschen arriveérde ik tot Whitemarsh het Noviciaet der Jesuiten, waer men de kerke merkelyk vergroot en vele veranderingen deed. Daer waeren, denke ik, 13 Novitien. Van hier tot Baltimore zyn nog ontrent 30 mylen. Mynen compagnon had reeds zyn peird verkogt en nam de koetsen van Washington tot Baltimore 45 mylen; ik behield myn peird, hoewel het maer eene ooge heeft en wensche het te vinden in myne te rug komste, om dat het een gemackelyk en sterk is en nog meer om dat myne gesteltenisse my niet toelaet een versch te koopen. Peirden die werk en weg konnen afleggen, zyn de eenige die wy noodig hebben. — Van Whitemarsh komende op de groote baene van Washington, ontrent 5 of 6 mylen van Baltimore men krygt deze stadt in 't zigt, bergagtig hangende. Den eersten oogslag valt op het majestueus gebouw, dat over de heele stadt domineért, de Metropolitane kerke, welkers dôme alleen, boven het dak, meer dan 350,000 kareel verheyscht heeft, zonder andere steenen en materialen. In deze dôme zyn twee bezondere plaetsen of kamers, waervan de eene genomen word om de bibliotheke te zyn van het Aertsbisdom. Den Bisschop heeft alreeds alle zyne boeken aen deze opgedraegen. Ik zeyde hier voren dat dezen Aertsbisschop, Mg.r Maréchal, Sulpiciaen, heeft voortyds professor geweest in het seminarie van Lyons, en nu Lector was in dat van Baltimore. Deze Metropole, die men over 15 jaren begonst heeft, en zonder te-

genzeg het bezonderste gebouw is, in zyn slag, van geheel dit deel van America, zegt men te zullen kosten, zonder de gratuite giften en inzydsche cirae-ten, meer dan 250,000 doll. men hoópte daer den dienst in te verrigten op de feeste van O. L. V. Hemelvaert, patronersse der Diocése.

Zeer digt by de Metropolitane kerk hebben de Unitarissen (Socinianen) zegt Deisten, hunne eerste vergaderplaets gemaekt in eene fraeye goeste, dog zy hebben hunne rekeninge kwalyk opgestelt. Het heeft twee of dry van hunne beste huyzen gebroken en het behoort nu de bank toe, waer zy het geld gelicht hadden. Men zegt dat het 60,000 doll. koste. Den architect, eenen fransman, die wy tot Londen vonden, was in geen beter conditie, hebbende boven zyn fortune zyne eenige dogter, een eenig kind, op zynen overtogt na Europa verloren, dat hem meer dan alle ander lyden pynigde. Deze zyn somtyts de oordeelen Godts in zulken gevallen.

Ik had konnen opletten, dat de Metropolitane kerke, wanneer men die begonst, gansch buyten de huyzen stond, hebbende nouwlykx eenige verspryde ontrent haer, zy is nu van de *Point of St Patricius* zeer naer dry quartuurs, te gaen, en als de stad nu is afgelegd, zal zy zeer naer het center wezen, dus zal men afmeten konnen, welke de grootte dezer stadt wezen zal. — Tot Baltimore arriverende op donderdag vonden wy een schip, gereed om zondag volgende, vroeg te vertrecken voor Rotterdam. Van eene moeyelyke ryze, die een maend geduert had te peird, zonder eenige ruste, hebben-

de in groote haeste wynige dingen beryd, treéden wy des zondags vroeg in het schip om eene gansche contrarie en nog pynelykere ryze te beginnen. Wy waeren alleenlyk twee passagiers, hadden eenen goeden capiteyn en tamelyk goede matroozen. Wy begonnen onze gewoonelyke zee-ziekte den tweeden dag, waeren eenige dagen zeer ziek, en voor twee weken onpasselyk. In 29 dagen, hebbende vier of vyf groote stormen, nogtans zonder doodsgevaer, uytgestaen, arriveérden wy voor Dovers, waer wy de resolutie namen van na Londen te gaen om mynen broeder en zuster als ook hunne armeschool tot Sommerstown in Londen te zien. In 9 ueren bragten de koetsen ons vroeg in den morgent tot Londen, hebbende gedaen 72 mylen, dat is 24 ueren. Wy zagen Londen, dat hoewel het eenen woesten wereld is, nogtans persoonen heeft, die in afgeschydendhyd den Heer godvrugtig dienen. Men ziet de Catholyke hier met godtvrugtighyd hunnen godtsdienst bywoonen; de arme die hier getallig zyn, worden zeer mildelyk bygestaen. De arme scholen worden zeer geprotegeért, en het is merkweirdig, dat den *Duc de Susex*, broeder des konings, had toegestaen aen het hoofd te zyn van den vriendelyken diné, die men gewoon is te geven ten voordeele der arme schole van Sommerstown, die alle catholyke kinderen zyn, arme van de laegste classe. In deze dinéen ieder betaelt voor zig zelven, daer zyn geene vrouwpersoonen genoodigt; op het eynde, naer eene aenspraek van eenen der genoodde, komen de arme kinderen, gepresenteért van hunne

meesterssen, waer naer een ieder zyne liberaelhyd bewyst. Men heeft in zulk eenen diné somtyds zoo veel als 6 en 700 pd. sterlings ontvangen. Deze dinéen hebben plaets eens 's jaers. Wy kogten eene schoone provisie van engelsche catholyke boeken, die men hier beter dan elders bekomen kan, dog aen hooge prysen. Wy namen den *Catholicon* en *Orthodox*, die twee catholyke journalen zyn, reeds tot vele volumina gebragt, die geschreven en gedrukt worden van wereldlyke persoonen, die zeer interresserende zyn voor onze catholyke Religie. Verschyde van onze Americaenen hebben 'er inscriptie genomen. Eenen van hun is in correspondentie met den berugten Bisschop Millner, eenen der geleerdste schryvers van dat koningryk. — Met deze gelegendhyd hebben wy hier laeten de statueten drucken van de Loretto-societyt. — Ik vond hier M.ad Hill, vrouwe van M.r Hill, die niet lange geleden tot Bornhem op hun kasteel woonden. Zy zyn beyde engelsche, bekeert tot het catholyk geloof; naer eenige jaren samen geleeft te hebben, zyn zy met wederzyds consent geschyden om een volmaekter leven te lyden. M.r Hill is Predikheer tot Roomen geworden, heeft aldaer zyne eerste Misse gecelebreért op Kersdag laest, en beryd zig om de Predikheeren van Kentucky te gaen vervoegen. — Hier hoorden wy een bezonder geval, dat plaets greep op de feest van Hoogweirdig, welk den dag is, dat men aldaer den *test orth*, zoo noemt men den eed die men ontluykt op dien dag, waer in men loochent de tegenwoordighyd van Christus in dat h. Sacrament en de trans-

substantiätie, pretenderende, dat de Catholyke in deze aenbiddinge eenen act van afgoderye begaen. Eenen van de noble Lords hebbende zyne aenmerkinge gemaekt op dezen eed, nam het woord en naer lange redeneringe, zegde, dat het noodig was te weten wat zy waerlyk zworen, dat het zweiren van zaken, die zy niet genoegzaem kenden, hun zou pligtig maken aen ligtveirdigen en vermeten eed; hy observeérde, dat, is 't dat de Catholyke waerlyk geloofden, dat Christus in der daed in dat Sacrament tegenwoordig is, daer Christus, die Godt is, aenbeden wierd en dus de Catholyke niet pligtig konde wezen aen afgoderye. Eyndelinge concludeérde hy, dat, is 't dat het dog waer was, dat de Catholyke afgodisten waeren, « then, says the noble Lord, « all i con say is, that the Pope has gained a per- « fect & complete victory over the Almighty: » — « al dat ik dan kon zeggen, » zeyde den edelen Lord, « is, dat den Paus eene complete en volle « victorie behaeld heeft over den Alderhoogsten. » Willende te kennen geven, dat het heydendom of de afgoderye de heele wereld door verspryd is, mits de catholyke alomme verspryd woonen; de engelsche zelf hebbende nu catholyke Bisschoppen en Priesters, zoo hier boven gezyt is, na hunne eylanden gezonden en allen onderstand verleent. — Wy zagen in Londen de schoone nieuwe catholyke kerk van Moorefield. Ik zag daer ook de engelsche kerke van S.t Paul; dit gebouw is aenzienelyk, maer heeft zekerlijk geenen schyn van met S.t Peeters tot Roomen of de kerke van Milaenen te mogen vergeleken worden;

de Metropole van Baltimore, gelegen op het hoogste van die stadt, vertoont zig zelf beter als die van Londen, die in de laegte staet. Naer eenige dagen in deze stadt verbleven te hebben, kwam ik eyndelinge in Neérland, waer men heden vrugteloos Neérland in Neérland zoeken zoude. Misschien is daer geene natie onder de zonne, die zoo heden verschilt van het gene zy was veertig jaren geleden. Gelyk dog de heele aerde voor my een ballingschap is, en wie was 'er oyt eenen geluckigen inwoonder van? ik haeste my om myn verblyf niet langer te maken dan myne bezigheden toelieten. Hier in langer my optehouden kan nog my nog myne lieve vrienden en kennissen groote vertroostinge nog voldoeningen geven; om dan de diepe zeeren het versche bloed niet uyttedrucken, macke ik een eynde aen mynen tegenwoordigen brief, die, zoo men den gemynen loop der nature oplet, moet eenen van de laeste wezen, die ik hun schryven zal. Ik wensche dan, myne lieve, UL. godtvrugtige bemerkingen zelve te maken, UL. deugd en religie is bekwaem, beter, dan ik kan uytdrucken, den weg van Godts voorzienighyd op te speuren; Gyl. hebt met my in deze laete tyden gezien den op- en- ondergang van ryken en familien; Gyl. hebt de Religie, dat werk van Godt almagtig zelf, op duyzend wyzen geplaegd, bestormd en, was het mogelyk, met volstrekten ondergang bedreygd gezien; de afvallen onder UL. oogen, het overstroomen van lossighyd en onzedighyd heeft meer als eens UL. herten gebroken. Wat dog is 'er ons over als met langmoedige verdraeg-

zaemhyd den kelk te drinken, die den alwyzen Godt ons als deel gegeven heeft, verheugende ons ten zelven tyde, dat, zoo wy zien in de nieuwe wereld, den genadigen Godt de schaede vergoed, die zyne h. Kerke in de oude zoo effen geleden heeft. Laet ons tragten te behouden dat hier nog over is, terwylen wy de Voorzienighyd volgen en helpen in dat getal te volmacken, dat Zy voorgenomen heeft met ons uyt alle geslagten en natien te verzaemelen in zynen Hemel, om die altyd durende glorie te genieten. Wy konnen in redelyke wyze niet kwalyk nemen, dat dien goeden Godt zyne aanbiddingen ontfangt, eer en dienst bewezen word van duyzende zyn'er schepselen, die zelve tot nu toe deze pligt nog gekent nog gekweten hebben. Deze aerde heeft voor elf eeuwen, byna zonder onderbrekinge, dit geluk genoten. Wat UL. en alle de goede aengaet, die met druk de Religie ziet gedeeltelyk verhuyzen en UL. nageslagt in gevaer van met den algemynen vloed weg gesleurt te worden: hoe gevoelig en pynelyk dit gedagt ook wezen mag, vertoont zig daer eventwel eene zoete vertroostinge, dat daer altyd eene zekere bescherminge waekt over alle die en de familien van die zig in eenen zekeren afstand hebben tragten te behouden van de heerschende dwaelingen en bederf. Den goeden Heer, die den Vader der barmhartigheid is en Godt aller vertroostinge, zal noyt toelacten, dat zielen, aldus gestelt, onder de verworpelingen geraeken. Wy zien het in onze naburige, waer, naer zoo vele jaren van afval, nog een zeer groot getal van familien gerekent word,

die alle de aenvallen verwonnen hebben en die met moed hunne zalighyd in den schoot der h. Religie beneirstigen. Is daer heden meer gevaer, meer arbyd, meer lyden, laet dit ons niet vremt voorkomen, wy hebben lang geweten, dat het heel leven van den mensch niet dan eenen gedurigen stryt was. Laet ons alleenlyk gedenken, dat het verholen manna en eenen nieuwen naem beryd is voor die verwinnen. —

Blyve met alle mogelyke agtinge en opregtste wenschen van beste goederen, die der ziele voornamelyk,

MIJNE ZEER LIEVE, &c.

UL. zeer ootmoedigen en hoogverpligten Dien.

C. N.,

Miss. Am. Pbr.

Bardstown, *8 fev. 1820* (*a*).

A mes Bienfaiteurs de la Belgique !

Si les gens du monde croyoient manquer à toutes les regles de la civilité, en ne reconnoissant pas un bienfait; de quelle faute ne se rendroient pas coupables des Prêtres et surtout un Évêque, s'il manquoit à un devoir si conforme à la raison et si recommandé par nôtre Religion sainte?

Quoique je ne retrouve pas en moi beaucoup de vertus épiscopales, je sens cependant, que j'ai un cœur reconnoissant, et je peux dire en toute vérité, que j'ai peut-être plus de plaisir à publier les bienfaits, que je reçois, que n'en ont les ames charitables à me les faire. Mes généreux bienfaiteurs de la Flandre peuvent donc rester assuerés que ni moi ni mes fidèles coopérateurs ne les oblieront jamais, que leurs noms sont profondement gravés dans

(*a*) Bardstown, *8 februarij 1820.*

AAN MIJNE WELDOENERS IN BELGIË !

Daar de wereldlingen zouden gelooven aan de regels der wellevendheid te outbreken, zoo zij voor eene ontvangene weldaad niet erkentelijk waren; aan welke misslag zoude dan de Bedienaren van den H. Godsdienst, en voornamelijk een Bisschop, zich niet schuldig maken, als hij een pligt, zoo overeenkomstig met de rede, zoo bevolen door onzen H. Godsdienst, kwam te verzuimen?

Ofschoon ik in mij zelven niet vele bisschoppelijke deugden ontware, gevoel ik toch een dankbaar hart te bezitten, en het is met alle waarheid dat ik zeggen kan, dat ik meerder vreugde gevoel in de door mij ontvangene weldaden te verkondigen, dan die weldadige zielen welke dezelve aan mij bewijzen. Mijne edele weldoeners in Vlaanderen kunnen dan verzekerd zijn, dat zij nimmer, noch door mij, noch door mijne getrouwe medehelpers zullen vergeten worden; hunne namen zijn diep in onze harten gegraveerd; zij zijn ingeschreven in de registers van het couvent van *Loretto*, waarvan de H. Dochters door hare gestrengheid en vurigheid, waardig der eerste geloovigen der

nos cœurs et qu'ils sont inscrits dans les fastes du couvent de Loretto, dont les filles, dignes des premires siècles de l'Eglise par leur austérité et leur ferveur, se font un devoir tout special de prier tous les jours pour ceux et celles, qui leur font du bien.

Independamment de cette douce satisfaction qu'on a d'obliger des ames sensibles et reconnoissantes ; que de mérites aux yeux de Dieu, qui ne laisse pas un verre d'eau froide sans récompense, ne s'assurent pas ces ames charitables? Les grands motifs, je l'espere, rallumeront encore le feu de la charité dans le cœur de tous mes généreux bienfaiteurs de la Flandre et ils en donneront de nouvelles preuves à leur compatriote M.r Nerinckx mon zélé et fervent cooperateur.

Persuadé de leur bonne volonté à mon égard, je les remercie non seulement pour ce qu'ils feront pour mon diocèse, mais même pour ce qu'ils auroient intention de faire et je ne cesserai de prier Dieu de les récompenser au centuple et en ce monde et en l'autre, et je me souscris d'être.

Leur tout dévoué et tout reconnoissant serv.r

† Benoit Joseph FLAGET, *Evêque de* Bardstown.

Kerk, het zich tot eenen bijzonderen pligt maken, dagelijks voor hare weldoeners te bidden.

Niet slechts de zoetste genoegdoeningen welke men heeft in het verpligten van gevoelige en erkentelijke zielen; maar van welke verdiensten verzekeren zich die weldadige zielen niet, ten opzigte van een alwetend en milddadig God, dewelke geen glas koud water zal ongeloond laten? Deze groote beweegredenen zullen, hoop ik, het vuur der liefde in de harten mijner edele weldoeners in Vlaanderen, nogmaals doen ontbranden; zij zullen, hoop ik, er nieuwe bewijzen van geven aan hun landgenoot M.r Nerinckx, mijn getrouwe en ijverige medehelper.

Overtuigd van hunne welwillendheid ten mijnen opzigte, bedank ik dezelve niet alleen voor hetgeen zij zullen verrigten voor het geluk van mijn Bisdom, maar ook voor hetgeen zij de meening zullen hebben tot hetzelfde einde te doen, en ik zal niet ophouden God te bidden, opdat Hij zich gewaardige het hun honderdvoudig in deze en gene wereld te beloonen, en insgelijks van te zijn met de meeste eerbied en erkentelijkheid hun dienaar

† Benoit Joseph FLAGET, *Bisschop van* Bardstown.